

Agencia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

**Evaluarea externă a calității programelor
de studii superioare de licență și master
din domeniul general de studiu
042 Drept. Realizări și provocări**

Chișinău – 2023

Studiul *Evaluarea externă a calității programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept. Realizări și provocări* prezintă rezultatele sintetizate ale evaluării externe realizate la programele de studii din domeniul menționat din cadrul a zece instituții de învățământ superior: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova (UCCM), Universitatea de Stat din Comrat (USComrat), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (USCahul), Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Studii Europene din Moldova (USEM), Universitatea de Studii Politice Economice Europene „Constantin Stere” (USPEE) și Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM).

Perioada de referință: 2022-2023.

Autori: Felicia BANU, șef Direcția evaluare în învățământul superior

Elena PETROV, vicepreședinte

Andrei CHICIUC, președinte

Studiul este plasat pe pagina web a agenției www.anacec.md

CUPRINS

Lista abrevierilor	3
Lista tabelor	3
Lista figurilor	4
Introducere	5
1. Date generale privind procesul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studii 042 Drept	6
2. Analiza rezultatelor evaluării externe la programele de studii superioare de licență din domeniul general de studii 042 Drept prin prisma standardelor de acreditare	19
Standardul de acreditare 1. Politici pentru asigurarea calității	19
Standardul de acreditare 2. Proiectarea și aprobarea programelor	23
Standardul de acreditare 3. Învățarea, predarea și evaluarea centrate pe student.....	29
Standardul de acreditare 4. Admiterea, evoluția, recunoașterea și dobândirea de certificări de către student.....	32
Standardul de acreditare 5. Personalul academic	40
Standardul de acreditare 6. Resurse de învățare și sprijin pentru student.....	47
Standardul de acreditare 7. Managementul informației	53
Standardul de acreditare 8. Informații de interes public.....	54
Standardul de acreditare 9. Monitorizare continuă și evaluare periodică a programelor	54
Standardul de acreditare 10. Asigurarea externă a calității	57
Propuneri pentru Ministerul Educației și Cercetării.....	57
Propuneri pentru instituțiile de învățământ superior.....	58

Lista abrevierilor

ANACEC	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
ARACIS	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
ASEM	Academia de Studii Economice din Moldova
ESG	Standardele și Liniile Directoare Europene privind Asigurarea Calității în Învățământul Superior
EKKA	Agenția de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și Vocațional din Estonia
HG	Hotărâre de Guvern
MECC	Ministerul Educației Culturii și Cercetării
UCCM	Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova
ULIM	Universitatea Liberă Internațională din Moldova
USARB	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
USCahul	Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
USComrat	Universitatea de Stat din Comrat
USEM	Universitatea de Studii Europene din Moldova
USM	Universitatea de Stat din Moldova
USPEE	Universitatea de Studii Politice Economice Europene „Constantin Stere”
UTM	Universitatea Tehnică a Moldovei

Lista tabelelor

- Tabelul 1. Planul activităților de evaluare externă pentru semestrul II, anul de învățământ 2022-2023
- Tabelul 2. Solicitări de evaluare externă a programelor de studii, per instituții de învățământ superior
- Tabelul 3. Programe de studii superioare de master din domeniul general de studiu 042 Drept solicitate a fi evaluate în vederea acreditării/reactivării, per instituții
- Tabelul 4. Comisii de evaluare externă
- Tabelul 5. Distribuirea experților evaluatori pe instituții
- Tabelul 6. Numărul studenților la programul de studiu 0421.1 Drept, pe instituții de învățământ
- Tabelul 7. Numărul studenților la programele de studiu de master, pe instituții de învățământ
- Tabelul 8. Rata cadrelor didactice cu normă de bază, prin cumul intern și cumul extern, la programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept, anul de studii 2022-2023
- Tabelul 9. Rata cadrelor didactice cu normă de bază, prin cumul intern și cumul extern la programele de studii superioare de master
- Tabelul 10. Taxa de studii la programul de studii superioare de licență 0421. Drept, formele de învățământ cu frecvență/frecvență redusă perioada 2018-2023, per instituții
- Tabelul 11. Taxa de studii la programele de studii superioare de master, perioada 2018-2023, per instituții

Lista figurilor

- Figura 1. Ponderea programelor de studii pe instituții de învățământ superior
- Figura 2. Dinamica evaluărilor externe în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență și master
- Figura 3. Dinamica programelor de studii după tipul de proprietate a instituțiilor de învățământ superior
- Figura 4. Repartizarea programelor de studii superioare de master după tipul programelor de studii și numărul de credite ECTS
- Figura 5. Componența comisiilor de evaluare externă pe categorii de experți
- Figura 6. Rezultatele evaluării externe a programelor de studii

Introducere

Agencia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) este autoritatea publică responsabilă de evaluarea calității în domeniul educației și cercetării la nivel național. În baza atribuțiilor pe care le deține și în corespundere cu prevederile cadrului normativ în vigoare, ANACEC organizează procesul de evaluare externă a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova cu scopul de a atesta, pe baza standardelor de evaluare, nivelul de realizare a standardelor de acreditare, precum și capacitatea instituțiilor de învățământ de a satisface așteptările beneficiarilor și a contribui la dezvoltarea unei culturi instituționale a calității.

Pentru a asigura protecția beneficiarilor direcți în aspect de calitate a programelor de studii din învățământul superior, ANACEC diseminează sistematic, pe pagina web proprie (www.anacec.md), informații coerente, credibile și accesibile publicului despre calitatea programelor de studii evaluate, publicând rapoartele de evaluare externă elaborate de comisiile de evaluare externă, dar și deciziile Consiliului de conducere al Agenției pentru programele de studii evaluate. Totodată, ANACEC contribuie la asigurarea calității educației, inclusiv prin realizarea de analize tematice, materializate în studii publicate care descriu și analizează rezultatele generale ale activităților de asigurare externă a calității pe domeniile supuse procesului de evaluare.

În corespundere cu Planul de activitate al ANACEC și graficul evaluărilor, în semestrul II al anului 2022 a fost organizat și realizat procesul de evaluare externă a programelor de studii din domeniul Drept.

Conform *Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior*, aprobat prin HG nr. 482 din 28.06.2017, cu modificările ulterioare, domeniul general de studii 042 Drept se încadrează în domeniul fundamental al științei, culturii și tehnicii 04 Business, Administrare și Drept. Domeniului general de studii 042 Drept îi corespunde domeniul de formare profesională 0421 Drept, în cadrul căruia este preconizată instruirea la 2 specialități/ programe de studii 0421.1 Drept și 0421.2 Criminologie și științe penale, ambele programe fiind cuantificate cu 240 credite ECTS.

Prezentul studiu descrie rezultatele sintetizate ale evaluării externe a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul *general de studii 042 Drept* în cadrul a zece instituții de învățământ superior prestatoare și, anume, Universitatea de Stat din Moldova (USM), Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova (UCCM), Universitatea de Stat din Comrat (USComrat), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (USCahul), Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Studii Europene din Moldova (USEM), Universitatea de Studii Politice Economice Europene „Constantin Stere” (USPEE) și Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM).

Studiul constituie o radiografie a domeniului evaluat și include propuneri de îmbunătățire a calității învățământului universitar pe dimensiunea evaluată. Concluziile formulate sunt fundamentate pe datele colectate din rapoartele de autoevaluare¹ prezentate de instituțiile de

¹ Raportul de autoevaluare elaborat de instituția de învățământ care solicită evaluarea externă în vederea autorizării de funcționare provizorie sau acreditării unui program de studii este un document oficial care prezintă rezumativ situația de la programul respectiv de studii. Raportul de autoevaluare se prezintă atât în formă scrisă (tipărită), cât și electronică și conține obligatoriu partea justificativă sub forma de documente, grafice, tabele, etc., menite să susțină analiza prezentată de instituție în partea descriptivă.

Învățământ superior, fișele vizitei² și rapoartele de evaluare externă³ ale comisiilor de evaluare externă.

1. Date generale privind procesul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studii 042 Drept

Pe parcursul semestrului II al anului 2022, în conformitate cu prevederile Ordinului ANACEC nr. 37-A din 01.07.2022 *Cu privire la planificarea evaluării externe a programelor de studii superioare pentru anul 2022*, Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) a organizat pe orizontală (în toate instituțiile prestatoare) și verticală (concomitent la nivel de licență și master) procesul de evaluare externă în vederea acreditării/reacreditării programelor de studii superioare din domeniul general de studii 042 Drept.

Evaluarea externă a calității programelor de studii superioare de licență și master din acest domeniu s-a realizat în premieră de către ANACEC. Anterior, în lipsa unei agenții de asigurare a calității la nivel național, acest domeniu a fost evaluat de către două agenții europene de asigurare a calității înregistrate în EQAR. Astfel, în anul 2014, în contextul realizării prevederilor *Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru perioada anilor 2011-2016*, precum și a *Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei*, Ministerul Educației al Republicii Moldova a lansat procedura internațională de licitare a serviciilor de evaluare externă a calității învățământului juridic superior național, caietul de sarcini pentru evaluarea externă în vederea acreditării a 17 programe de studii superioare de licență revenind Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), iar cel pentru evaluarea externă în vederea acreditării a 26 programe de studii superioare de master revenind Agenției de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și Vocațional din Estonia (EKKA).

Activitățile de evaluare externă s-au realizat în conformitate cu prevederile *Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional-tehnic, superior și de formare continuă*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 616/2016, cu modificările și completările ulterioare (în continuare – Metodologie de evaluare externă), a *Ghidului de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență (ciclul I) și studii superioare integrate și a Ghidului de evaluare externă a programelor de studii superioare de master (ciclul II)* și s-au axat pe un șir de activități, realizate succesiv, conform Tabelului:

² Fișa vizitei este un instrument de lucru al comisiei de evaluare externă în care sunt consemnate constatările evaluatorilor din timpul interviurilor realizate cu părțile interesate, precum și privind veridicitatea datelor prezentate de către instituție.

³ Raportul de evaluare externă elaborat de comisia de evaluare externă este un document oficial care conține principalele constatări ale experților drept urmare a procesului de evaluare, punctajul acordat, sinteza punctelor tari, lista recomandărilor și ariilor de îmbunătățire obligatorii necesare a fi întreprinse pentru asigurarea/îmbunătățirea calității programului de studii evaluat.

Tabelul 1. Planul activităților de evaluare externă pentru semestrul II, anul de învățământ 2022-2023

Nr. crt	Denumirea activităților	Perioada
1.	Informarea instituțiilor de învățământ superior cu privire la planificarea evaluării externe a programelor de studii superioare pentru anul de învățământ 2022-2023, semestrul II	Iulie 2022
2.	Organizarea și desfășurarea sesiunilor de formare cu responsabili instituționali din cadrul structurilor de asigurare a calității, responsabili de program, șefii de catedre/ departamente	August – Septembrie 2022
3.	Organizarea și desfășurarea sesiunilor de formare a evaluatorilor	Septembrie 2022
4.	Recepționarea cererilor și a dosarelor de evaluare externă la programele de studii superioare de licență și master din domeniul 042 Drept	Septembrie (12-16.09.2022)
5.	Evaluarea programelor de studii superioare de licență și master de către comisiile de evaluare externă	Pe parcursul anului
6.	Totalizarea activităților de evaluare externă pentru programele de studii superioare de licență și master din domeniul 042 Drept Organizarea unei mese rotunde pentru diseminarea rezultatelor evaluării externe la programele de studii superioare de licență și master din domeniul 042 Drept	Ianuarie 2023

Activitatea 1: Informarea instituțiilor de învățământ superior cu privire la planificarea evaluării externe a programelor de studii superioare pentru anul de învățământ 2022-2023, semestrul II.

Prin scrisoarea nr. 648-01 din 06.07.2022 cu privire la calendarul evaluării programelor de studii superioare de licență și master pentru semestrul II al anului 2022, toate instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova au fost informate despre prioritățile în domeniul evaluării externe.

Această activitate a fost un element esențial al procesului de organizare a evaluării externe, având ca obiectiv principal informarea și orientarea tuturor instituțiilor de învățământ superior pentru demararea și realizarea în regim prioritar a activităților de evaluare internă a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept.

Activitatea 2: Organizarea și desfășurarea sesiunilor de formare cu responsabili instituționali din cadrul structurilor de asigurare a calității, responsabili de program, șefii de catedre/ departamente.

Pentru a organiza eficient procesul de evaluare externă a programelor de studii superioare din acest domeniu, în perioada 02-04.08.2022, ANACEC a organizat 3 sesiuni de formare pentru reprezentanții instituțiilor de învățământ superior. În cadrul sesiunilor, participanții s-au familiarizat cu particularitățile procesului de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept, componența dosarului de evaluare externă și cerințele privind redactarea Raportului de autoevaluare și, în particular, a anexelor și tabelelor obligatorii. La sesiunile de formare au participat peste 60 de persoane: reprezentanți ai echipelor manageriale ale instituției (rector, prorectori), reprezentanți ai

structurilor instituționale de asigurare a calității, decani, prodecani, șefi de departamente/catedre, responsabili de program de studii, precum și cadre didactice.

Activitatea 3: Organizarea și desfășurarea sesiunilor de formare a evaluatorilor.

În vederea realizării obiective a procesului de evaluare externă, ANACEC a acordat o atenție deosebită identificării și cooptării în comisiile de evaluare externă a tuturor categoriilor de experți evaluatori: reprezentanți ai mediului academic universitar, reprezentanți din câmpul muncii, reprezentanți ai studenților și, în funcție de disponibilități/ posibilități, a experților/ observatorilor internaționali/din diasporă. În acest scop, procesul de formare s-a realizat în mai multe etape. Astfel, în vederea completării/fortificării Registrului evaluatorilor ANACEC, Direcția evaluare în învățământul superior a organizat și realizat mai multe sesiuni de formare, inclusiv:

- pentru potențialii evaluatori din Diasporă (perioada 02-07.07.2022);
- studenți (06-07.09.2022);
- experți internaționali (recomandați de ARACIS) și angajatori (15-30.09.2022).

Scopul sesiunilor de formare a fost familiarizarea experților evaluatori cu particularitățile procesului de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master în vederea dobândirii statutului de expert evaluator al ANACEC. În cadrul sesiunilor de formare, potențialii experți s-au familiarizat cu prevederile cadrului normativ european și național din domeniu, instrumentele de lucru ale evaluatorilor utilizate în procesul de evaluare externă, rolul și atribuțiile expertului evaluator, normele de etică și de conduită profesională în activitățile desfășurate de Agenție. Totodată, în cadrul sesiunilor de formare, aceștia au realizat și unele activități practice precum: simularea vizitei de evaluare la instituție, elaborarea unei secvențe de Fișa vizitei/ Raport de evaluare externă, etc. Ulterior, participanții care au întrunit cerințele au fost incluși în Registrul experților evaluatori ai ANACEC și au fost implicați în misiunile de evaluare externă a calității programelor de studiu din domeniul 042 Drept. Sesiunile de formare s-au realizat atât în regim online cât și mixt.

Activitatea 4: Recepționarea cererilor și a dosarelor de evaluare externă.

În perioada 12-16.09.2022, Direcția de specialitate a ANACEC a recepționat cererile și dosarele de evaluare externă la programele de studii superioare de licență și master din domeniul 042 Drept. Direcția a analizat toate solicitările de evaluare externă și a informat (în scris) instituțiile de învățământ superior cu privire la nivelul de corespundere a dosarelor de evaluare externă pentru inițierea procedurii de evaluare externă solicitând, după caz, completarea acestora.

Activitatea 5: Evaluarea programelor de studii superioare de licență și master de către comisiile de evaluare externă.

Procesul de evaluare externă s-a realizat în conformitate cu prevederile *Metodologiei de evaluare externă*, și a *Ghidurilor de evaluare externă* pentru fiecare nivel de învățământ cu parcurgerea succesivă a tuturor etapelor prevăzute în cadrul normativ. Activitățile de evaluare externă s-au realizat în regim mixt și s-au axat pe următoarele activități:

- a) analiza rapoartelor de autoevaluare prin raportare la standardele de acreditare și indicatorii de performanță menționați/aprobați în Metodologie și Ghidurile de evaluare externă pentru fiecare ciclu de studii universitare;
- b) vizita la instituție cu durata de până la 5 zile (pentru a evalua în mod obiectiv corespondența dintre datele, informațiile și analizele prezentate în raportul de autoevaluare pe de o parte, și realitatea instituțională efectivă, pe de alta. Rezultatele vizitei la instituție, consemnate în Fișa vizitei, au fost ulterior inserate în raportul de evaluare externă);

- c) elaborarea raportului de evaluare externă (cu formularea constatărilor, acordarea punctajului, menționarea punctelor tari, formularea recomandărilor și ariilor de îmbunătățire obligatorii, precum și a recomandării finale cu privire la rezultatele evaluării programului de studii);
- d) prezentarea/examinarea rezultatelor evaluării externe în cadrul ședinței Comisiei de profil în învățământul superior pentru validarea acestora;
- e) examinarea și aprobarea rezultatelor evaluării externe de către Consiliul de conducere.

În premieră, în calitate de președinți ai comisiilor de evaluare externă au fost desemnați experți internaționali.

Activitatea 6. Totalizarea activităților de evaluare externă pentru programele de studii superioare de licență și master din domeniul 042 Drept.

După finalizarea activităților de evaluare externă, ANACEC a elaborat prezentul studiu *Evaluarea externă a calității programelor de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept* în care sunt prezentate rezultatele sintetizate ale evaluării externe realizate la programele de studii din domeniul menționat din cadrul celor 10 instituții de învățământ superior evaluate. Aceste rezultate au fost discutate cu beneficiarii în cadrul mesei rotunde organizate în luna decembrie 2023.

Date statistice

În perioada programată, conform solicitărilor primite de la 11 instituții de învățământ superior, au fost recepționate dosare de evaluare externă pentru 11 programe de studii superioare de licență și 33 programe de studii superioare de master. Ulterior, o instituție de învățământ superior (Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată), prin scrisoarea nr. 1087 din 10.10.2022, a informat ANACEC despre hotărârea fondatorului instituției privind închiderea programului de studii superioare de licență 0421.1 Drept pe motivul producerii de cheltuieli nejustificate pentru instituție și a solicitat retragerea de pe rol a dosarului depus.

Programele de studii superioare de licență și master solicitate a fi evaluate în vederea acreditării/reacreditării pot fi urmărite în Tabelul 2.

Tabelul 2. Solicitări de evaluare externă a programelor de studii, per instituții de învățământ superior

Nr. crt	Instituția de învățământ superior	Nr. programe de studii superioare	
		Licență	Master
1.	Academia de Studii Economice din Moldova	1	-
2.	Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată	1*	-
3.	Universitatea Tehnică a Moldovei	1	1
4.	Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul	1	1
5.	Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova	1	1
6.	Universitatea de Stat din Comrat	1	2
7.	Universitatea de Studii Politice Economice Europene „Constantin Stere”	1	3
8.	Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți	1	4
9.	Universitatea Liberă Internațională din Moldova	1	4
10.	Universitatea de Studii Europene din Moldova	1	8
11.	Universitatea de Stat din Moldova	1	9
	Total	11	33

*Notă: programul de studii a fost retras din procesul de evaluare externă de către instituția de învățământ

Menționăm că unele programe de studii superioare de master pot fi regăsite în oferta educațională a câtorva universități. Spre exemplu, programul de studii superioare de master *Drept civil* se regăsește în oferta educațională a 4 instituții de învățământ superior (USM, USPEE, USEM, USComrat), programul de studii superioare de master *Științe penale* se regăsește la 2 instituții de învățământ superior (USCahul și ULIM), iar celelalte programe de studii superioare de master doar în oferta unei instituții de învățământ superior (Tabelul 3).

**Tabelul 3. Programe de studii superioare de master din domeniul general de studiu 042
Drept solicitate a fi evaluate în vederea acreditării/reacreditării, per instituții**

Instituția de învățământ superior	Denumirea programului de studii	Nr. programe
USCahul	Științe penale	1
UTM	Drept imobiliar și cadastral	1
UCCM	Drept financiar-fiscal, control și audit	1
USComrat	Drept penal	1
	Drept civil	1
USPEE	Dreptul în afaceri	1
	Drept penal	1
	Drept public	1
USARB	Științe penale, criminologie și criminalistică*	2
	Relații de muncă și managementul resurselor umane*	2
ULIM	Drept internațional și instituțional	1
	ULIM Științe penale	1
	ULIM Instituții de drept privat	1
	Instituții de drept administrativ și constituțional	1
USEM	Drept penal*	2
	Drept economic*	2
	Drept internațional*	2
	Drept constituțional și administrativ*	2
USM	Drept penal	1
	Drepturile omului	1
	Drept internațional	1
	Proceduri judiciare civile	1
	Proces penal și criminalistică	1
	Drept civil	1
	Dreptul relațiilor de muncă și comerciale în afaceri	1
	Drept fiscal și vamal	1
	Drept public și guvernare electronică	1
Total		33

* Programul de studii este în oferta educațională a instituției cu 90 și 120 credite ECTS

În Figura 1 este prezentată distribuția programelor de studii pe instituții în baza cererilor de solicitare a evaluării programelor de studii de către ANACEC depuse. Din aceasta se poate observa că cel mai mare număr de programe solicitate a fi evaluate extern în vederea acreditării/reacreditării sunt din cadrul USM (10), USEM (9), iar cel mai mic în cadrul ASEM (1), UTM (2), USCahul (2), UCCM (2).

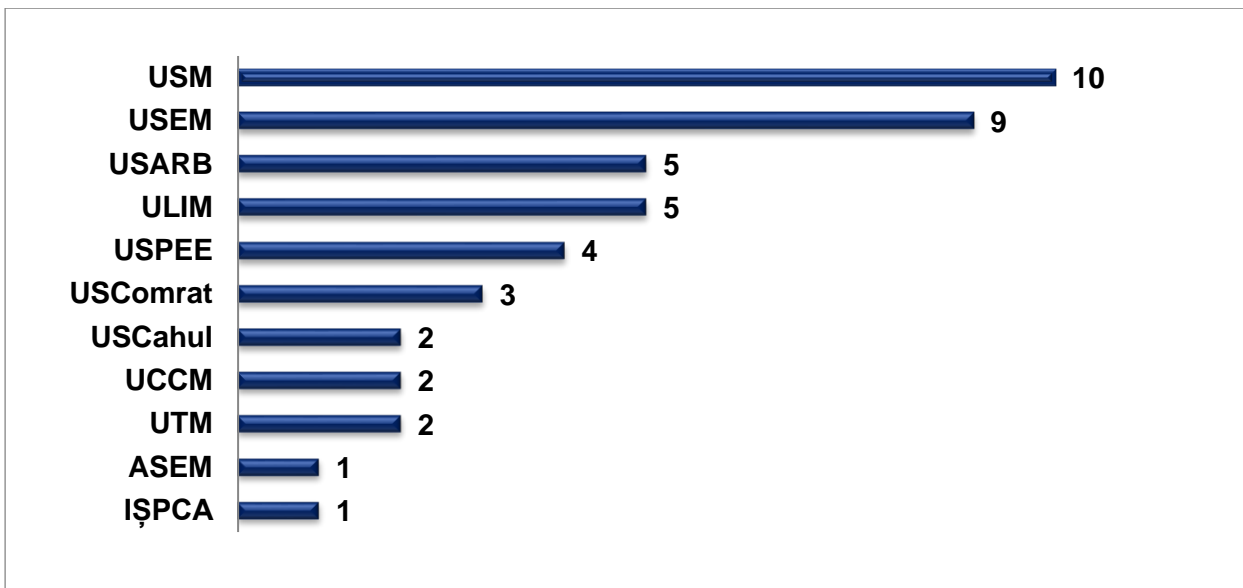

Figura 1. Ponderea programelor de studii pe instituții de învățământ superior

Analizând dinamica evaluărilor externe în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență din domeniul 0421.1 Drept din anii 2014/2015 și 2022/2023, constatăm o micșorare semnificativă a numărului de programe de studii superioare de licență, numărul acestora reducându-se de la 17 la 10 sau cu cca. 41%. Acest lucru se datorează următorilor factori:

- micșorarea/optimizarea numărului de instituții de învățământ superior publice și private (UASM, IRIM, etc.);
- acreditarea programelor de studii de către alte agenții europene, înregistrate în EQAR (programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept din oferta educațională a Academiei „Ștefan cel Mare a MAI a fost acreditat de către ARACIS).

În același timp, numărul programelor de studii superioare de master este în creștere (cu cca. 27%), comparativ cu perioada de evaluare externă precedentă, acest lucru datorându-se inițierii de către instituțiile de învățământ superior a unor noi programe de studii solicitate de piața muncii.

Dinamica evaluărilor externe în vederea acreditării/ reacreditării programelor de studii superioare de licență și master este reflectată în Figura 2.

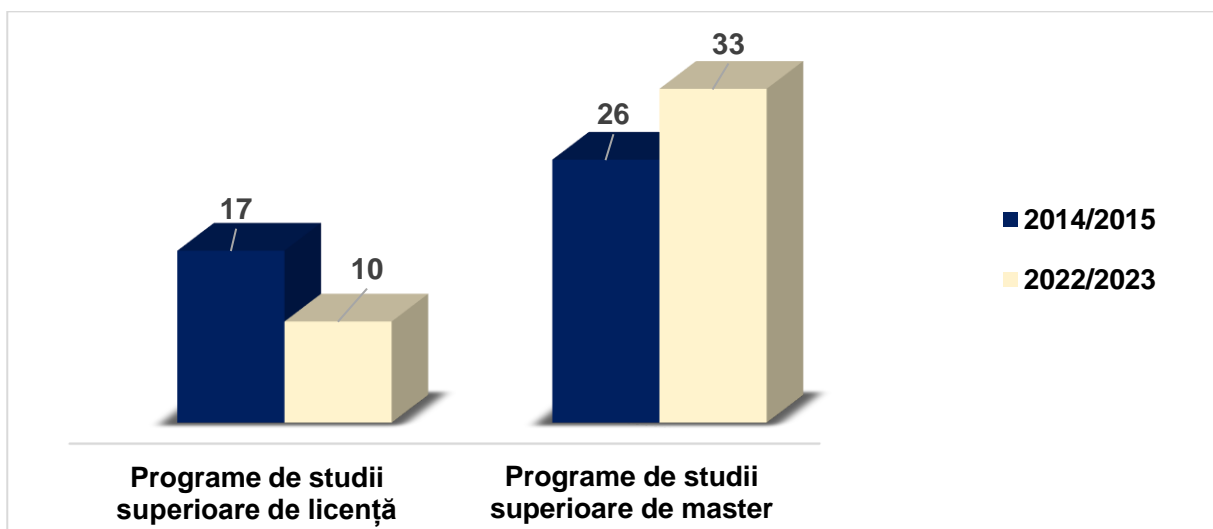

Figura 2. Dinamica evaluărilor externe în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență și master

Numărul de solicitări de evaluare externă a programelor de studii din domeniu general de studiu Drept indică asupra faptului că programele de studii sunt populare/ atractive atât în rândul candidaților din instituțiile publice de învățământ superior, cât și din cele private. Distribuția programelor de studii superioare de licență și master pe instituții de învățământ după tipul de proprietate este reflectată în Figura 3.

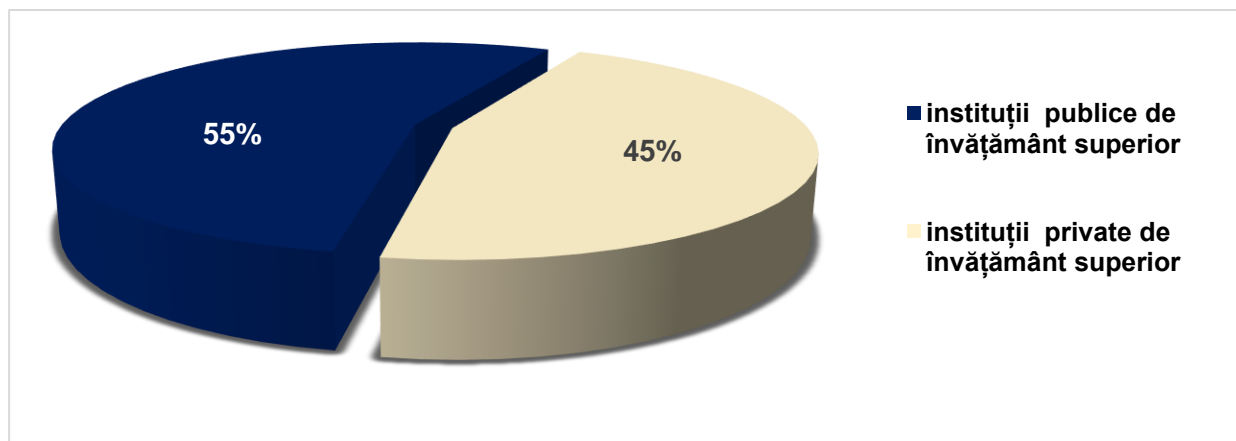

Figura 3. Ponderea programelor de studii după tipul de proprietate a instituțiilor de învățământ superior

În conformitate cu prevederile *Ghidului de evaluare externă la programele de studii superioare de master*, Rapoartele de autoevaluare pentru programele de studii superioare de nivelul respectiv au fost elaborate atât per program de studii cât și per grup de programe de studii. Astfel, urmare a analizei dosarelor de evaluare depuse de către instituțiile de învățământ superior menționăm că 7 rapoarte de autoevaluare au fost elaborate per grup a câte 2 programe din același domeniu de formare profesională, după cum urmează: (USM (1), USARB (2), USEM (4)).

În contextul autonomiei universitare, în conformitate cu prevederile cadrului normativ național în vigoare, instituțiile de învățământ superior pot organiza programe de master științific și /sau profesional ce corespund unui număr de 90-120 credite ECTS.

Analiza cererilor de evaluare externă a programelor de studii superioare de master denotă că ponderea cea mai mare revine programelor de studii de master profesional (cca 72,7%), programelor de studii superioare de master științific revenindu-le cca 27,3%. Ponderea programelor de studii superioare de master ce corespund unui număr de 90 credite ECTS constituie cca 81,8 %, iar cea a programelor de studii superioare de master ce corespund unui număr de 120 credite ECTS este de 18,2% (Figura 4).

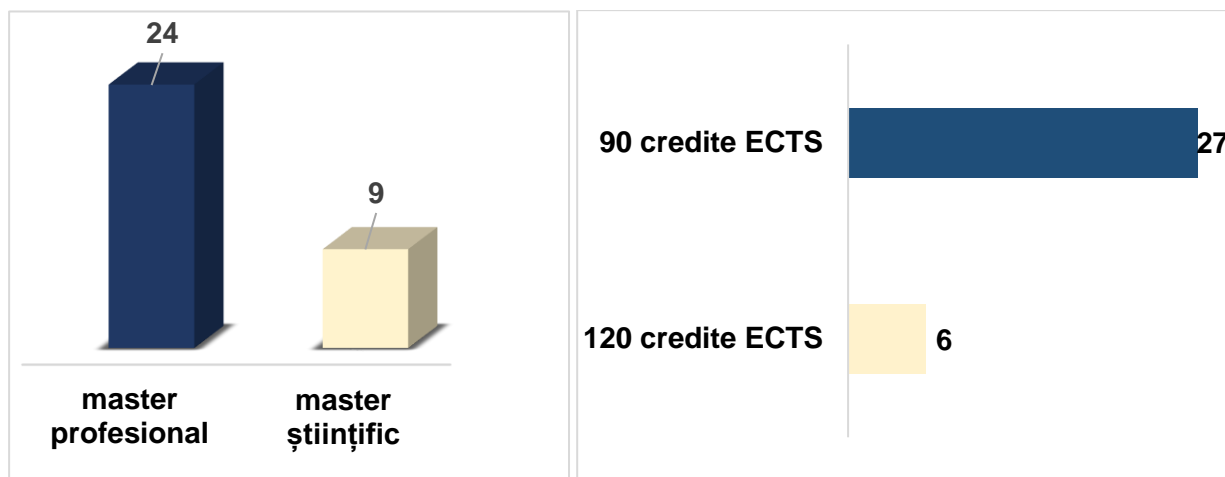

Figura 4. Repartizarea programelor de studii superioare de master, după tipul programelor de studiu și numărul de credite ECTS

Potrivit cadrului normativ, studiile superioare de licență și master se organizează, de regulă, la formele de învățământ cu frecvență, frecvență redusă sau la distanță, în limba română și/sau, în limitele posibilităților, în una dintre limbile de circulație internațională. În rezultatul evaluării s-a constatat că programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept din cadrul celor 10 instituții de învățământ superior este organizat la formele de învățământ cu frecvență și cu frecvență redusă. Programele de studii superioare de master sunt organizate preponderent prin învățământ cu frecvență. Un singur program de studii superioare de master (Drept penal din cadrul Universității de Stat din Comrat) este organizat atât prin învățământ cu frecvență, cât și cu frecvență redusă.

Cu referire la limba de instruire menționăm că, în linii mari, programele de studii superioare de licență se desfășoară în limba română, excepție fiind Universitatea de Stat din Comrat. Parte din instituțiile de învățământ superior organizează procesul de instruire la programele de studii superioare de licență, inclusiv în limba rusă (ASEM, ULIM, USM) sau în limbi de circulație internațională, în particular franceză și engleză (USM - filiera francofonă și anglofonă). Procesul educațional la programele de studii superioare de master se realizează exclusiv în limba română.

Pentru organizarea procesului de evaluare externă a celor 43 programe de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept, în cadrul ședinței Consiliului de conducere al ANACEC (decizia nr. 27 din 30.09.2022) au fost constituite 5 comisii de evaluare externă, care au întrunit 32 evaluatori, după cum urmează:

Tabelul 4. Comisii de evaluare externă

Instituția evaluată extern	Nr. comisii formate	Nr. membri	Nr. programe evaluate
Universitatea Tehnică din Moldova Academia de Studii Economice din Moldova Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova	Comisia nr. 1	6	5
Universitatea Liberă Internațională din Moldova Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul	Comisia nr. 2	7	7
Universitatea de Stat din Moldova	Comisia nr. 3	7	10
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți Universitatea de Studii Europene din Moldova	Comisia nr. 4	6	14
Universitatea de Stat din Comrat Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”	Comisia nr. 5	6	7
Total	5	32	43

La etapa de constituire/proiectare a comisiilor de evaluare externă s-a ținut cont ca acestea să evalueze programele de studii atât în cadrul instituțiilor publice de învățământ superior, cât și a celor private.

În vederea realizării obiective a procesului de evaluare externă, la identificarea și cooptarea în comisiile de evaluare externă a experților evaluatori s-a ținut cont de următoarele aspecte:

- implicarea tuturor categoriilor de experți: reprezentanți ai mediului academic universitar, reprezentanți din câmpul muncii, reprezentanți ai studenților, experți internaționali și reprezentanți ai diasporei,
- nivelul de profesionalism în domeniul evaluat,
- experiența în domeniul asigurării calității și /sau managerială în învățământul superior,
- nivelul de corectitudine și integritate a persoanelor selectate.

Astfel, în componența comisiilor de evaluare externă au fost cooptate următoarele categorii de evaluatori (Figura 2):

- experți internaționali/diaspora - 11;
- cadre didactice cu titluri științifice și științifico-didactice - 9;
- reprezentanți ai angajatorilor - 7;
- reprezentanți ai studenților - 5.

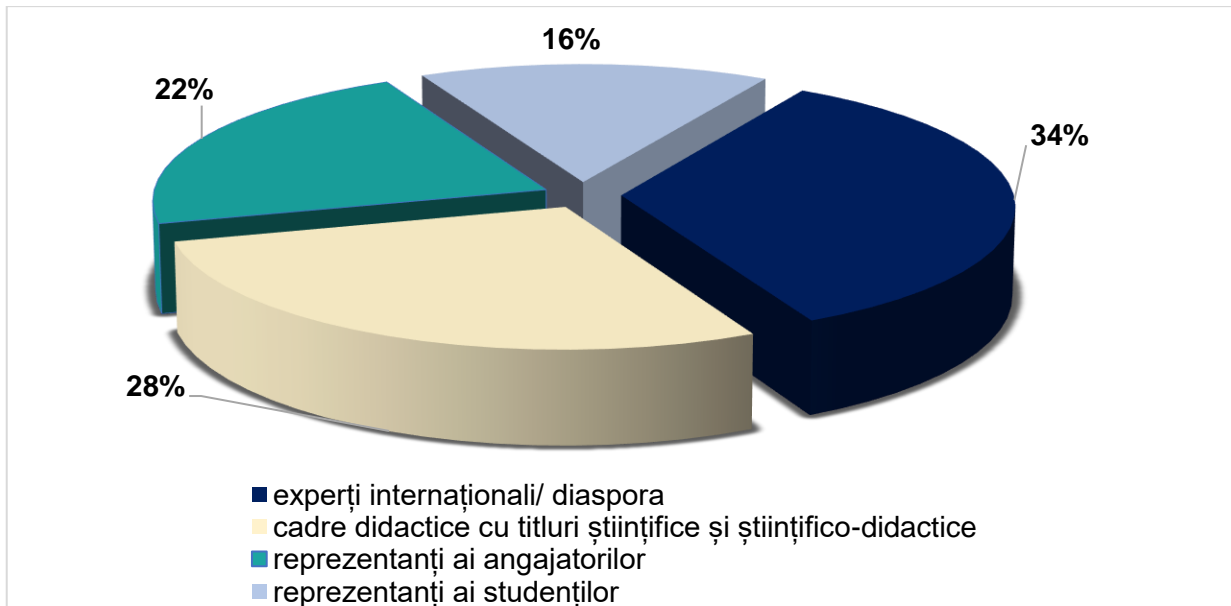

Figura 5. Componența comisiilor de evaluare externă, pe categorii de experți

Pentru valorificarea experienței profesionale a unui număr mare de evaluatori, în misiunile de evaluare externă au fost implicați experți din categoria cadre didactice din cadrul a 6 instituții de învățământ superior, studenți din cadrul a 2 instituții de învățământ superior, angajatori din cadrul a 5 instituții. Distribuția categoriilor de experți evaluatori implicați în procesul de evaluare externă a calității conform instituției de proveniență este reflectată în Tabelul 5.

Tabelul 5. Distribuirea experților evaluatori pe instituții

Nr. crt	Instituția de proveniență	Categorია de evaluatori			
		cadru didactic	angajator	student	expert internațional / diaspora
1.	Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne	3			
2.	Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”	1			
3.	Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău	2		3	
4.	Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport	1			
5.	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	1		2	
6.	Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul	1			
7.	Ministerul Justiției		3		
8.	Cancelaria de Stat, Oficiul teritorial Cahul		1		
9.	Procuratura Ciocana		1		
10.	Direcția Investigații „Nord” a Inspectoratului Național de Investigații		1		
11	Judecătoria Cahul		1		
12	Experți internaționali/ diasporă				11
Total		9	7	5	11

Rezultatele activităților de evaluare externă în vederea acreditării a celor 43 programe de studii superioare de licență și master au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor Consiliului de conducere al ANACEC, după validarea acestora de către Comisia de profil. În baza rezultatelor atestate au fost formulate propuneri de decizii, după cum urmează:

- pentru 30 programe de studii - acreditare pentru o perioadă de 5 ani;
- pentru 1 program de studii - neacreditare;
- 12 programe de studii au fost supuse procedurii de monitorizare post-evaluare.

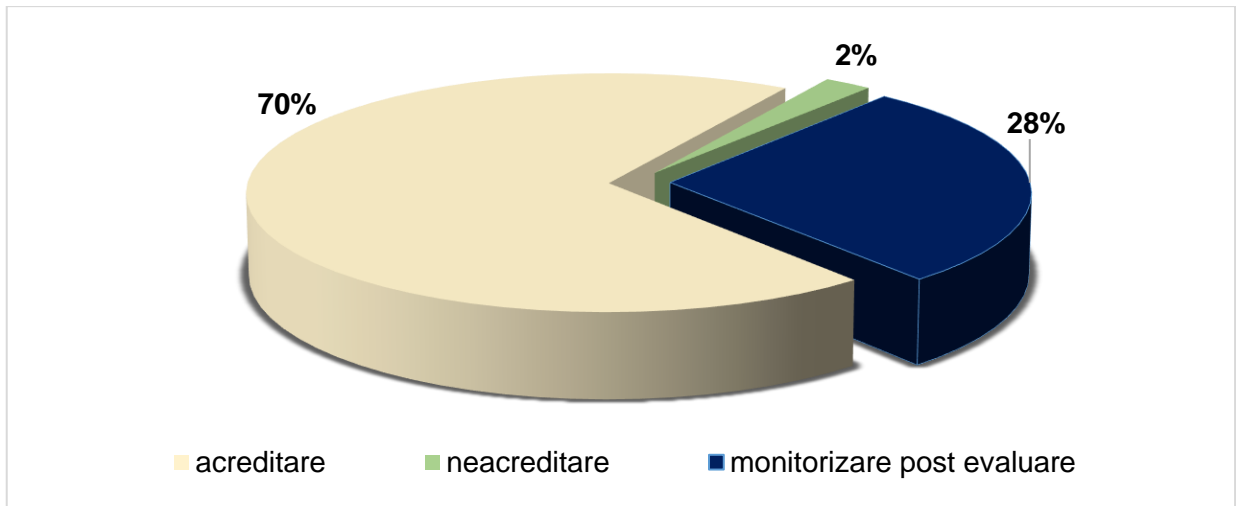

Figura 6. Rezultatele evaluării externe a programelor de studii

Pentru programele de studii supuse procedurii de monitorizare post-evaluare, instituțiile de învățământ au elaborat Planuri de măsuri corective și Rapoarte privind implementarea acestora. Ulterior, după examinarea Rapoartelor și, în special, a dovezilor prezentate de instituțiile de învățământ, Consiliul de conducere a luat decizia cu privire la acreditarea programelor de studii sus-menționate pentru o perioadă de 5 ani.

2. Analiza rezultatelor evaluării externe la programele de studii superioare de licență din domeniul general de studiu 042 Drept prin prisma standardelor de acreditare

Standardul de acreditare 1. Politici pentru asigurarea calității

Instituțiile dispun de politici pentru asigurarea calității care sunt publice și sunt parte a managementului lor strategic. Actorii interni dezvoltă și implementează aceste politici prin intermediul unor structuri și procese adecvate, implicând în același timp și actori externi.

Din analiza rapoartelor de evaluare externă perfectate de experții evaluatori pentru programele de studii superioare de licență și master din domeniul general de studiu 042 Drept se desprind următoarele **concluzii**:

- Toate cele 10 instituții de învățământ superior evaluate dispun de politici de asigurare a calității pe care le reflectă în actele instituționale elaborate: fie în documente generale instituționale (de ex.: *Carta universitară, Strategia/Planul de dezvoltare strategică instituțională, Strategia de internaționalizare*), fie în documente specifice (de ex.: *Politica/Regulamentul instituțional în domeniul asigurării calității, Strategia de asigurare a calității, Manualul calității, Manualul de proceduri specifice și de sistem* etc.). Politicile de asigurare a calității vizează preponderent aspectele ce țin de asigurarea calității proceselor (educațional, de cercetare, de internaționalizare). Astfel, documentele instituționale definesc direcțiile de acțiune pe termen lung, conțin obiective cuantificabile, precum și criteriile de dezvoltare a strategiilor și de alocare a resurselor adecvate atingerii obiectivelor prestabilite. Totodată, politicile privind calitatea vizează cerințele și așteptările studenților, responsabilitățile conducerii instituției, formarea specializată a personalului angajat, implementarea și promovarea bunelor practici în domeniul asigurării calității. Acestea sunt aduse la cunoștința comunității academice atât direct cât și prin intermediul site-urilor instituționale. De menționat, că în instituțiile de învățământ superior în care există acte distincte care vizează politicile de asigurare a calității (ex. Strategii de asigurare a calității/ Manualul Calității, etc.) acestea au fost elaborate/actualizate/dezvoltate în cadrul proiectelor internaționale (ex.: QFORTE).
- Comisiile de evaluare externă apreciază că, în ansamblu, misiunea didactică și științifică enunțată de instituțiile de învățământ publice și private evaluate sunt bine definite în documentele instituționale și sunt în consens cu prevederile cadrului normativ care vizează învățământul superior. În procesul de elaborare a politicilor de asigurare a calității sunt activ implicați atât partenerii externi ai instituțiilor cât și cei interni, inclusiv cadrele didactice și studenții, opiniile cărora sunt luate în considerare la elaborarea planurilor strategice de îmbunătățire a calității. În același timp, în procesul de evaluare externă s-a constatat că nu există o colaborare la nivel național între instituțiile prestatoare de programe de studii similare.
- Instituțiile de învățământ superior, atât cele publice cât și cele private, au statut juridic propriu, stabilit prin actul de înființare (ex.: Certificatul de înregistrare, Statutul instituției/Carta universitară), iar cadrul juridic-normativ de funcționare a programelor de studii superioare evaluate este conform prevederilor normative în vigoare la nivel național. De menționat că învățământul superior juridic are o tradiție de peste 60 de ani în Republica Moldova, iar programele de studii superioare de licență din acest domeniu există în oferta educațională a fiecărei instituții evaluate chiar de la fondare.

➤ Instituțiile de învățământ evaluate dispun de structuri interne de asigurare a calității. În cadrul fiecărei instituții există subdiviziuni organizatorice distincte cu statut de direcție/secție, cu atribuții de proiectare, implementare, coordonare și monitorizare a sistemului de management al calității la nivel instituțional, care au în subordine comisiile de calitate de la nivelul facultăților. Organigrama structurilor de asigurare a calității, numărul de angajați, modalitatea de angajare și remunerare a acestora în aceste structuri diferă de la o instituție de învățământ la alta.

➤ Activitatea structurilor interne de asigurare a calității presupune evaluarea internă a activității departamentelor/ catedrelor, a activității cadrelor didactice, a realizării planurilor de învățământ, a calității proiectării curriculare etc. Subdiviziunea centrală coordonează comisiile de asigurare a calității de la nivelul fiecărei facultăți care, la rândul lor, monitorizează asigurarea și menținerea calității programelor educaționale la departamente/catedre. În cadrul fiecărui departament/ catedră există responsabili pentru asigurarea calității. Totodată, s-a constatat că în lipsa unor reglementări-cadru la nivel național cu privire la activitatea structurilor de asigurare a calității, spectrul activităților acestor subdiviziuni este foarte divers de la o instituție de învățământ superior la alta.

➤ Rezultatele activității structurilor interne de asigurare a calității sunt reflectate în rapoartele anuale elaborate la nivel de departament/catedră, la nivel de facultate și la nivel de instituție. În baza rezultatelor sondajelor și constatărilor din rapoartele privind activitățile de asigurare a calității se conturează activitățile ulterioare ale structurilor interne de asigurare a calității care stau la baza elaborării planurilor de activitate pentru următorul an universitar. În scopul asigurării calității studiilor universitățile realizează un șir de acțiuni, printre care:

- evaluarea programelor de studii de către studenți/ angajatori/ cadre didactice;
- actualizarea planurilor de învățământ, a curricula pe unități de conținut și a suporturilor curriculare;
- studierea permanentă a necesităților și tendințelor pieței muncii;
- aplicarea recomandărilor naționale și europene privind asigurarea calității etc.

Cu toate acestea, în procesul de evaluare externă s-a constatat necesitatea implicării mai active a studenților, absolvenților, angajatorilor în asigurarea calității programelor de studii evaluate.

➤ Internaționalizarea constituie o componentă esențială a strategiei educaționale în fiecare instituție evaluată. În cadrul universităților funcționează subdiviziuni specializate -secții/ servicii de relații internaționale, care coordonează procesul de internaționalizare a activității academice și științifice în baza strategiilor de internaționalizare, aprobate la nivel de instituție. Activitățile de internaționalizare la programele de studii evaluate sunt realizate prin diverse modalități, inclusiv prin:

- compatibilizarea conținuturilor programelor de studii superioare de licență și master (planurile de învățământ, curricula la discipline) cu cele din instituțiile de învățământ superior din străinătate, în mod special cu cele din instituțiile de învățământ partener;
- încheierea convențiilor/acordurilor de cooperare cu instituții de învățământ, de cercetare și de profil din străinătate;
- realizarea de stagii de mobilitate/ formare și documentare de către cadrele didactice;
- implicarea cadrelor didactice în proiecte internaționale de cercetare;
- organizarea, în comun cu instituțiile partener, a manifestărilor științifice internaționale care favorizează schimbul de experiență și implementarea bunelor practici preluate din instituțiile europene în rândul studenților (ex. participarea studenților la edițiile

Hexagonului facultăților de Drept în România; participarea studenților de la ciclul I, studii superioare de licență din cadrul a 5 universități din România la edițiile schimbului de studenți Autostrada de Drept);

- mobilitatea academică a studenților;
- diverse evenimente organizate în colaborare cu misiuni diplomatice, organisme internaționale, parteneri de peste hotare;
- dezvoltarea relațiilor cu universități de peste hotare, prelegeri publice susținute de lideri de opinie, experți și cercetători internaționali.

Comisiile de evaluare externă atestă că instituțiile de învățământ superior sunt preocupate de aspectul de internaționalizare a programelor de studii. În același timp, comisiile constată necesitatea consolidării aspectelor de internaționalizare prin diversificarea colaborărilor, a schimbului de cadre didactice, a mobilităților studențești la ambele cicluri de învățământ, alinierea programelor de studii la cele prestate de universități din spațiul european, extinderea predării în limbi de circulație internațională, atragerea studenților străini, participarea la programe de cercetare în cadrul unor consorții cu universități reprezentative din domeniu.

Urmare a evaluării externe a programelor de studii superioare de licență și master din domeniul Drept, comisiile de evaluare externă au identificat un șir de **puncte tari**, acestea fiind caracteristice unei sau mai multor instituții de învățământ superior. În această ordine de idei, putem menționa următoarele:

- elaborarea și implementarea unor politici educaționale instituționale de asigurare a calității clare și a măsurilor/activităților eficiente de implementare a acestora la programele de studii (USM);
- includerea în conținutul programului de master *Proceduri judiciare civile* a cursurilor care reflectă internaționalizarea justiției civile din Republica Moldova (de ex. Procedura și practica CtEDO, Procedura civilă cu elemente de extranietate / Cooperarea juridică internațională), precum și standardele europene comparate (de ex.: Sisteme judiciare și proceduri civile europene) (USM);
- atragerea expertizei externe, prin implicarea profesorilor de la universități din România în predarea unor cursuri la programele de studii superioare de master (USM);
- documentarea riguroasă a acțiunilor îndreptate spre creșterea continuă a nivelului de calitate a procesului de instruire și elaborarea procedurilor interne de asigurare a calității (UTM);
- certificarea și menținerea Sistemului de Management al Calității conform standardului ISO 9001:2015 (UCCM);
- implicarea în procesul de studii a cadrelor didactice - Laureați ai concursului național „Premiul pentru realizări în domeniul calității” (UCCM);
- existența în cadrul instituțiilor de învățământ a continuității studiilor la toate cele 3 cicluri: licență – master – doctorat în domeniul Drept (USM, USPEE, ULIM etc.);
- consecvența conducerii instituției la întocmirea și implementarea actelor normative care să organizeze și să eficientizeze procesul de predare-învățare;
- realizarea programului de studii superioare de licență în comun cu Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România (ASEM);
- existența unei legături strânse cu mediul academic și științific din străinătate (USPEE);

➤ obținerea statutului de membru titular al mai multor organizații și rețele universitare internaționale: Agenția Universitară a Francofoniei, Asociația Internațională a Universităților, Asociația Europeană a Universităților, Asociația Președinților de Universități, Asociația Europeană a Facultăților de Drept, Networking Forum for Cooperation in Legal Education (ULIM).

În același timp, la standardul respectiv în procesul de evaluare externă au fost formulate și un șir de **recomandări/arii de îmbunătățire obligatorii**, cum ar fi:

- elaborarea/ajustarea/aprobarea documentelor de dezvoltare strategică care ar asigura și impulsiona formarea profesională și la nivel de subdiviziuni - departament/ catedră (USComrat, USPEE);
- includerea în documentele de politici strategice universitare, pe linie transversală, a obiectivelor care ar viza grupurile vulnerabile/dezavantajate (UCCM);
- colaborarea mai intensă între instituțiile prestatoare de programe de studii similare;
- elaborarea, la nivel național, a unor reglementări-cadru cu privire la structurile de asigurare a calității, spectrul activităților acestor subdiviziuni, modalitatea de angajare și remunerare a personalului implicat;
- implicarea mai activă a studenților, absolvenților, angajatorilor în asigurarea calității programelor de studii evaluate;
- întreprinderea unor acțiuni mai ample de promovare/conștientizare a proceselor de asigurare a calității în rândul studenților și asigurarea unei participări mai extinse a acestora la toate procesele existente;
- asigurarea accesului la informația privind procesele de calitate care se derulează la nivelul programelor de studii, precum și organizarea de evenimente de promovare a culturii calității în rândurile studenților per ansamblu;
- actualizarea/înlăturarea neconformităților și implementarea recomandărilor privind respectarea normelor de siguranță anti incendiară (UTM, USM, UCCM);
- plasarea pe site-ul instituției a informației cu privire la componenta/activitatea CDSI (ULIM, USPEE);
- intensificarea procesului de internaționalizare la programele de studii, prin:
 - reînnoirea acordurilor de colaborare cu entitățile interesate, având în vedere că la 60% din acorduri le-a expirat termenul de acțiune (ULIM);
 - stimularea cadrelor didactice să studieze limbi de circulație internațională (USCahul, USComrat);
 - asigurarea programului de studii, în cazul organizării acestuia în limbă străină, cu personal calificat care deține competențe profesionale și lingvistice adecvate, suportul curricular și curricula (ASEM, USM, ULIM) etc.
 - asigurarea cadrului instituțional de impulsionare a mobilității academice atât a cadrelor didactice cât și a studenților (USM);
 - implementarea acțiunilor pentru sporirea mobilității incoming și outgoing pentru studenți și cadrele științifico-didactice;
 - stimularea cadrelor didactice din domeniul dreptului să aplice mai activ la programele de mobilitate și în alte state decât România (ULIM, USM);
 - susținerea financiară a mobilităților academice ale cadrelor didactice din bugetul instituției;

- recrutarea studenților străini la programele de studii superioare;
- preluarea/implementarea exemplurilor de bune practici internaționale în vederea implicării motivate în proiecte și alte activități internaționale cu impact asupra dezvoltării personalului academic.

Standardul de acreditare 2. Proiectarea și aprobarea programelor

Instituțiile dispun de procese de proiectare și aprobare a programelor. Programele sunt proiectate în așa fel, încât să atingă obiectivele pentru care au fost create incluzând rezultatele învățării. Calificările rezultate în urma unui program sunt specificate clar făcând referire la nivelul corespunzător din Cadrul Național al Calificărilor pentru învățământul superior, respectiv, din Cadrul Calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior.

În procesul de evaluare externă în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență și master, 5 comisii de evaluare externă au examinat procesele de proiectare și aprobare a programelor de studii superioare din cadrul celor 10 instituții de învățământ superior, rezultatele învățării, calificările obținute în raport cu prevederile Cadrului Național al Calificărilor/Cadrului European al Calificărilor pentru cele două nivele ale învățământului superior (licență și master), măsura în care acestea permit absolvenților să atingă obiectivele pentru care au fost create. Drept urmare, s-au formulat următoarele constatări:

➤ Programele de studii superioare derulate în universități corespund domeniilor și specialităților aprobate la nivel național (ex.: *Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior*), sunt acreditate/autorizate conform prevederilor cadrului normativ în vigoare, supuse periodic evaluării interne și, pe această cale, revizuite, completate, modificate sau înlocuite unde este cazul. Acestea conțin toate elementele structurale necesare pentru pregătirea specialistului în domeniul vizat: planuri de învățământ, curricula pe discipline, calendarul academic, orarul activităților didactice/ orarul susținerii examenelor etc., iar procesul de proiectare/actualizare și aprobare se realizează cu respectarea cadrului normativ național și instituțional în vigoare.

➤ Atât programele de studii superioare de licență, cât și cele de master sunt racordate la Cadrul Național al Calificărilor prin respectarea caracteristicilor-cheie (durata studiilor, nr. creditelor de studiu, forma de organizare, condițiile de acces, oferirea de stagii de practică), respectarea regulilor de examinare și evaluare, certificare, titlul acordat, precum și asigurarea drepturilor pentru absolvenți (posibilitatea de a se încadra în câmpul muncii și a continua studiile la ciclul superior de învățământ sau formare profesională continuă). La programele de studii superioare de licență sunt admiși candidații destinatori ai diplomei de bacalaureat, diplomei de studii profesionale sau unui act echivalent de studii, iar la programele de studii superioare de master sunt admiși candidații destinatori ai diplomei de licență. Trebuie remarcat faptul că în procesul de evaluare externă, în cadrul interviurilor realizate cu responsabilii de program, cadrele didactice și angajatorii s-a menționat că, actualmente, în Republica Moldova se lucrează asupra noilor standarde de calificare în domeniul Drept, iar programele de studii superioare sunt în proces de ajustare a conținuturilor educaționale la noile cerințe. În ansamblu, se apreciază că programele de studii de la ciclurile de licență și master asigură dobândirea de către studenți/formarea competențelor corespunzătoare nivelului studiilor și calificărilor respective. Astfel, diplomele obținute după finalizarea studiilor sunt conforme cu reglementările în vigoare. Corespondența dintre diplome și calificări a fost confirmată atât de către angajatori, cât și de un procent foarte mare de absolvenți care sunt angajați sau își continuă studiile la un ciclu superior.

- Misiunea și obiectivele programelor de studii sunt specificate în Nota explicativă a planurilor de învățământ. Instituțiile de învățământ superior enunță că misiunea și obiectivele programelor de studii superioare de licență și master vizează preponderent formarea profesională eficientă în domeniul jurisprudenței, creând premise de integrare socio-profesională de succes a persoanelor specializate în drept în contextul sistemului de drept din Republica Moldova, precum și posibilitatea realizării profesionale peste hotarele țării. Absolvenții pot activa în variate funcții din acest domeniu, printre care jurist, grefier, inspector fiscal de stat, inspector vamal, jurisconsult, executor judecătoresc, ofițer de urmărire penală, expert judiciar, judecător, procuror, avocat, notar, registrator etc.
- Din constatările evaluatorilor rezultă că, în general, programele de studii superioare de licență și master sunt racordate la strategiile naționale pe segmentul educațional, realitățile și tendințele din domeniul jurisprudenței de a forma specialiști calificați și competitivi în domeniul juridic în conformitate cu standardele naționale și internaționale, precum și la planurile de dezvoltare strategică a instituției/ facultății/ catedrei/ departamentului. Cu toate acestea, parte din evaluatori, având în vedere interesul ridicat al publicului/candidaților față de programele de studii din domeniul Drept, consideră necesară o mai mare preocupare din partea instituțiilor de învățământ superior pentru a diferenția obiectivele programelor de studii prestate, ținând cont de specificul domeniului, de deschiderile de angajabilitate și de corelarea cu piața muncii. O recomandare cu caracter general formulată de comisiile de evaluare externă pentru toate programele de studii superioare evaluate ține de racordarea misiunii și obiectivelor programelor de studii la tendințele actuale din domeniul Drept, urmare a obținerii statutului de țară candidată la Uniunea Europeană.
- Instituțiile de învățământ superior au elaborat planurile de învățământ la programele de studii superioare, ținând cont de prevederile Planului-cadru pentru studii superioare, ediția 2020, reglementările legislative în vigoare la nivel național și cele existente la nivel instituțional. Astfel, planurile de învățământ pentru toate programele de studii evaluate se prezintă ca un pachet unitar cu toate elementele obligatorii prezente, inclusiv foaia de titlu, calendarul universitar, conținutul planurilor de învățământ distribuit pe ani de studii și semestre, stagiile de practică, formele de evaluare, lista disciplinelor opționale și facultative, minimul curricular inițial necesar pentru admiterea la studii superioare de master pentru persoane cu studii de licență din domeniile înrudite.
- Disciplinele din planurile de învățământ sunt organizate, în linii mari, în succesiune logică, numărul de ore fiind adaptat specificului unității de curs/disciplinei, obiectivului și importanței acesteia. Se constată că, în general, raportul între numărul total de ore alocat fiecărei categorii de discipline corespunde prevederilor normative. De asemenea, experții au remarcat că există un raport corespunzător între numărul de ore de curs și cel alocat activităților practice/aplicative. De menționat că, pentru programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept, planurile de învățământ pentru forma de învățământ cu frecvență și pentru forma de învățământ cu frecvență redusă sunt similare.
- Responsabilii de programe au menționat că modernizarea planurilor de învățământ se realizează sistematic, în acord cu nevoile de pregătire solicitate de piața muncii și presupune parcurgerea următoarelor etape:
- la nivel de departament: analiza în cadrul ședințelor catedrei/departamentului a recomandărilor ce vin din partea studenților, absolvenților, angajatorilor (prin chestionare, ședințe de lucru/mese rotunde/workshop-uri);
 - la nivel de facultate și CAQ: propunerile de perfecționare a planului de învățământ sunt discutate și aprobate de către Consiliul Facultății;

- la nivel de universitate: modificările sunt discutate anual la ședințele Senatului instituției, după caz și a Consiliului de dezvoltare strategică a instituției. Ulterior, după aprobarea de către Senat, acestea sunt coordonate cu MEC.

Din discuțiile cu cadrele didactice, studenții și angajatorii a rezultat că părerile acestora sunt luate în considerare la actualizarea componentelor de bază ale programelor de studii, inclusiv a planurilor de învățământ. Totodată, evaluatorii au constatat că frecvența actualizării planurilor de învățământ diferă de la o instituție de învățământ la alta. Că urmare a analizei planurilor de învățământ s-a constatat că, în cazul programelor de studii superioare de master prestate de USM, pre-condițiile/minim-ul curricular sunt tip-șablon, preluate identic la toate programele, fără particularizări specifice de distingere între specificul inerent fiecărui program de master.

➤ Procesului de evaluare externă în vederea acreditării/reacreditării au fost supuse atât programele de master științific, cât și profesional. O singură instituție de învățământ superior (USEM) are în oferta educațională 4 programe de studii de master concepute ca master științific și master profesional. Programele de studii superioare de master științific prestate de către universități sunt cu o durată de 90 credite ECTS și sunt orientate preponderent spre formarea competențelor de cercetare științifică, având ca finalitate producerea de cunoaștere științifică. În acest caz, unitățile de curs sunt studiate sub aspect de cercetare (ex.: Probleme actuale de cercetare în cadrul criminologiei, Evoluția reglementării protecției proprietății în Republica Moldova, Probleme metodologice ale expertizei judiciare etc.). Programele de studii superioare de master profesional sunt cu o durată de 120 credite ECTS, fiind orientate spre consolidarea competențelor profesionale în domeniul Drept, și constituie o bază pentru cariera profesională în domeniul de referință. Analiza planurilor de învățământ prin prisma tipului programului de master a scos în evidență lipsa unor reglementări/cerințe clare și distincte pentru fiecare tip de program de master la nivel național.

➤ Disciplinele din planurile de învățământ dispun de curriculum-uri, elaborate regulamentar, care cuprind elementele recomandate (ex.: preliminarii; concepția disciplinei, administrarea disciplinei, tematica și repartizarea orelor, competențe generale pe disciplină, competențe de referință și conținuturi, strategii didactice, evaluarea, bibliografie). Cadrele didactice sunt responsabile pentru conținutul curriculum-ului, corespunderea conținutului unităților de curs cu Matricea corelării finalităților de studii și a competențelor formate în cadrul programului, implementarea acestuia, actualizarea, repartizarea rațională a orelor, astfel încât toate sarcinile propuse spre realizare să fie îndeplinite și toate finalitățile prevăzute în programul de studiu să fie atinse. Evaluatorii, analizând tematica activităților educaționale, prezentată în curricula și fișele disciplinelor, au constatat că, în general, conținuturile au un caracter științific și aceasta permite crearea abilităților profesionale și transversale, corespunzătoare domeniului de formare profesională Drept.

➤ Curricula pe unități de curs sunt actualizate periodic, în conformitate cu necesitatea pieței muncii și a ultimelor realizări în domeniul vizat. Acestea conțin rezultatele obținute de cadrele didactice în cadrul cercetărilor științifice. Fiind analizate de către catedra de profil și comisiile de calitate, curricula ulterior sunt aprobate la ședințele Catedrei de profil și Consiliului facultății, de regulă, la începutul fiecărui an universitar și sunt disponibile pe platformele educaționale ale instituțiilor. Totodată, în procesul de evaluare externă, experții ANACEC au constatat și unele abateri. Spre exemplu, la unele programe de studii curricula se actualizează formal, parte din conținuturi nu sunt corelate integral cu competențele preconizate în planul de învățământ; se respectă normele minimale, însă se observă un mimetism birocratic, care nu particularizează obiectivele disciplinelor, competențele obținute în urma parcurgerii acestora. În plus, bibliografia este deficitară, multe titluri sunt depășite, iar contribuțiile personale ale titularilor de curs nu se regăsesc în specificul disciplinei respective.

➤ Impactul social și economic al programelor de studii în viața socială a țării este atestat prin confirmările privind angajarea absolvenților în câmpul muncii. Absolvenții programelor de studii demonstrează abilități în sfera cercetării și sunt capabili să conlucreze cu profesioniștii din domeniile jurisprudenței. Având bune calități comunicative, aceștia activează în organele judecătorești, organe ale procuraturii, birourile de avocați, organele și instituțiile departamentului instituțiilor penitenciare al Ministerului Justiției, organele Ministerului Afacerilor Interne, notariate, ministere, misiuni diplomatice și consulare ale Republicii Moldova în străinătate, organele vamale, organele administrației publice centrale și autoritățile publice locale, unitatea administrativ-teritorială cu statut juridic special Gagauz Yeri, secțiile juridice ale diferitor instituții, organizații, întreprinderi de stat și private, societăți comerciale, companii internaționale etc.

➤ Calitatea programelor de studii este înalt apreciată de organizațiile-partenere care oferă teren pentru organizarea stagiilor de practică pentru studenți, se implică în realizarea în comun prin diferite modalități a instruirii juriștilor/ specialiștilor relevanți și implică studenții și cadrele didactice de la catedre în activități de cercetare-consultare.

De menționat că în timpul vizitei la instituție, evaluatorii au acordat o atenție deosebită discuțiilor cu studenții, absolvenții și angajatorii, analizând cu multă atenție problemele, propunerile și recomandările acestora, inclusiv din punctul de vedere al informării asupra programelor de studii oferite și al accesului la instruire, calificare și formare a competențelor profesionale recunoscute pe piața muncii și integrării în societate după absolvire, etc.

Urmare a evaluării externe a programelor de studii superioare din domeniul Drept, comisiile de evaluare externă au identificat un șir de **puncte tari**:

- specificitatea programului de studii în peisajul universitar din Republica Moldova (UCCM);
- susținerea financiară și materială a programelor de studii din partea finanțatorului (UCCM);
- organizarea activităților didactice, ținând cont de nevoile beneficiarilor din piața muncii (UCCM);
- deschiderea din partea managementului instituției privind actualizarea cu celeritate a instrumentelor procedurale de la nivelul universității, în acord cu modificările care apar la nivel legislativ (național și european) în materia calificărilor profesionale (UCCM);
- corespondența planului de învățământ cu obiectivele stabilite în *Strategia de dezvoltare a cooperăției de consum din Republica Moldova 2020-2023* (UCCM);
- particularitatea programului denotă atât o orientare din perspectiva studiilor juridice, cât și a celor economice, accentul fiind pus pe pregătirea juridică specifică activităților economice (ASEM);
- introducerea de materii noi în planul de învățământ ca urmare a cerințelor pieței muncii, aspect care demonstrează adaptarea cu regularitate a programului de studii la nevoile economiei reale (ASEM);
- existența unei bune colaborări cu angajatorii absolvenților de la programele de studii;
- nivel foarte bun al angajabilității absolvenților în câmpul muncii (USM);
- materiile predate sunt gândite să corespundă necesităților din piața muncii, iar cadrele didactice sunt bine selectate (USM);
- menținere/continuitatea colaborării dintre absolvenți și instituția de învățământ (USPEE).

Totodată, evaluatorii externi au formulat și un șir de **recomandări** pentru îmbunătățirea calității la programele de studii, după cum urmează:

- ajustarea programelor de studii superioare de licență și master în acord cu modificările Cadrului Național al Calificărilor;
- ajustarea periodică a conținutului programelor de studii la tendințele actuale din domeniul Drept, inclusiv ca urmare a obținerii statutului de țară candidată la UE;
- actualizarea bibliografiei în curricula la disciplinele de specialitate și delimitarea surselor legislative de cele doctrinare;
- reflectarea mai accentuată în conținutul programelor de studii a tipului de master științific (ULIM, UTM, USEM);
- o mai mare deschidere a conținuturilor din curricula/fișele de disciplină către partea aplicativ-profesională a competențelor formate studenților, în concordanță cu cerințele pieței muncii. Angajatorii intervievați au menționat că este necesară o conectare mai accentuată a cunoștințelor teoretice cu activitatea practică, acolo unde specificul disciplinelor permite acest lucru (UCCM);
- ajustarea Notei explicative a planurilor de învățământ la cerințele Planului-cadru, ediția 2020 (UCCM);
- ajustarea planului de învățământ la programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept, formele de învățământ cu frecvență și frecvență redusă, la prevederile Planului-cadru, ediția 2020 prin indicarea codului la disciplinele facultative (la libera alegere), reproiectarea în planul de învățământ a unității de curs Dreptul proprietății intelectuale de la anul I la anul III, la forma de învățământ cu frecvență redusă, și de la anul II la anul III la forma de învățământ cu frecvență (USComrat), perfectarea terminologiei utilizate (ex.: pregătirea practică în stagii de practică).
- stabilirea la nivel instituțional a unui model-cadru de curriculum/fișă a unității de curs (USComrat, USPEE, USARB);
- realizarea unităților de curs/modulelor la libera alegere în regim extracurricular, conform cerințelor regulamentare (USPEE);
- necesitatea de a pune accent pe aspectele practice în colaborare cu instituțiile relevante/specifice fiecărei materii (UCCM);
- depășirea abordării de tip general în stabilirea misiunii și obiectivelor programelor de master (USM);
- completarea planurilor cu pre-condiții specifice domeniului de studii de master (USM);
- actualizarea competențelor dobândite de absolvenții programelor de studii superioare de master Drept fiscal și vamal și Drept public și guvernare electronică; actualizarea disciplinelor prin consultare cu piața muncii și echilibrarea numărului de credite ECTS alocat (USM);
- analizarea, in integrum, a disciplinelor de studii și a utilității acestora pentru obiectivele stabilite; analizarea unităților de predare și a nivelului de pregătire cerut; actualizarea bibliografiei pentru fiecare disciplină de studii la programele de studii superioare de master Drept fiscal și vamal și Drept public și guvernare electronică (USM);
- corelarea obiectivelor programului de studii superioare de master Drept internațional cu viziunea de dezvoltare și apartenență la spațiul european, asumate de instituțiile statului (USM);
- modificarea planurilor de învățământ la programul de studii superioare de master Drept internațional să se realizeze doar după o atentă cercetare a evoluției pieței muncii ca și consecință a unui amplu proces de analiză, în concordanță cu modificările legislative (USM);

- creșterea vizibilității internaționale a programului de studii superioare de master Drept internațional și a vizibilității cadrelor didactice, inclusiv prin indexarea revistelor de specialitate (USM);
- o mai bună delimitare a obiectivelor și misiunii, care să diferențieze programul de studii superioare de master Proceduri judiciare civile de alte programe din sfera dreptului civil. Corelarea obiectivelor cu necesitățile existente pe piața muncii (USM);
- planul de învățământ la programul de studii superioare de master Proces penal și criminalistică să se modifice doar atunci când sunt necesare modificări de substanță, pentru a oferi predictibilitate procesului educațional (USM);
- revederea conținuturilor disciplinelor la programul de studii superioare de master Proces penal și criminalistică după consultarea angajatorilor, în particular, a instituțiilor publice și private (USM);
- actualizarea Regulamentului USARB privind inițierea, aprobarea, revizuirea, monitorizarea și evaluarea periodică a programelor de studii;
- actualizarea indicațiilor metodice cu privire la modul de elaborare a curriculumului unității de curs pentru programele de învățământ la ciclul I, studii superioare de licență și ciclul II, studii superioare de master (USARB, USEM);
- mărirea perioadei prevăzute pentru desfășurarea stagiilor de practică (USComrat);
- ajustarea Notelor explicative din planurile de învățământ la programele de studii superioare de master Drept constituțional și administrativ la specificul programelor de studii și la tipul programului științific/ profesional (USEM);
- actualizarea Metodologiei de elaborare a curriculumului în conformitate cu prevederile cadrului normativ în vigoare (USEM);
- plasarea și asigurarea accesului liber la curricula unităților de curs de la programele de studii superioare de master pe platforma Moodle a instituției (USEM).

Ca rezultat al identificării unor vulnerabilități la programele de studii superioare evaluate, comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **arii de îmbunătățire obligatorii**:

- revederea conținutului programelor de studii superioare de master *Drept fiscal și vamal* și *Drept public și guvernare electronică*, pornind de la necesitatea lor, fundamentarea competențelor ce urmează a fi dobândite, stabilirea disciplinelor de studiu și a conținuturilor procesului educațional (USM);
- modificarea planurilor de învățământ la programul de studii superioare de master *Drept internațional*, prin actualizarea/ eliminarea pre-condițiilor de studiu (USM);
- adaptarea competențelor obținute în urma absolvirii programului de studii superioare de master *Drept internațional* în funcție de dezideratele strategice ale statului (USM);
- completarea planului de învățământ la programul de studii superioare de master *Drept penal* cu condiții de accesare particularizate conform specificului programului de studii (USM);
- cooperarea cu organizațiile cu profil internațional și birourile acestora, în special pentru organizarea stagiilor de practică a studenților de la programul de studii superioare de master *Drepturile omului* (USM);
- analiza și redimensionarea programului de studii superioare de master *Drepturile omului*, pentru a reflecta necesitățile și tendințele din piața muncii, inclusiv prin pregătirea elementelor de aderare la Uniunea Europeană (USM);
- Reconceptualizarea planului de învățământ la programul de studii superioare de master *Proces penal și criminalistică* prin actualizarea și optimizarea pre - condițiilor de

admitere la program. Revederea disciplinelor, a numărului de ore alocate și a creditelor aferente (USM).

Standardul de acreditare 3. Învățarea, predarea și evaluarea centrate pe student

Instituțiile asigură programe care încurajează studenții să aibă un rol activ în procesele de învățare, iar evaluarea studenților reflectă această abordare.

Din analiza rapoartelor de autoevaluare perfectate de instituțiile de învățământ superior, constatărilor comisiilor de evaluare externă făcute în timpul vizitei ca urmare a interviurilor cu cadrele didactice, studenții, absolvenții, asistenței experților la ore, precum și a rapoartelor de evaluare externă se desprind următoarele **constatări**:

- Instituțiile de învățământ superior evaluate organizează, monitorizează și realizează procesul de predare-învățare-evaluare în conformitate cu cerințele formulate în documentele regulamentare naționale și instituționale în vigoare. În perioada pandemică procesul de studii a fost organizat în regim online, particularitățile de organizare fiind specificate în reglementările interne speciale elaborate de instituții în acord cu recomandările Ministerului de resort.
- Programele de studii se realizează prin diverse activități educaționale, inclusiv prelegeri, seminare, studiu individual, stagii de practică, elaborarea tezelor de licență/master. Activitățile didactice la discipline/unitățile de curs din planurile de învățământ sunt concepute, în general, conform finalităților de studii. Studenții au menționat că pe lângă disciplinele obligatorii pot opta pentru studierea disciplinelor opționale și la libera alegere, acest drept fiind formalizat prin încheierea de contracte adiționale privind disciplinele din pachetul opțional/ la libera alegere selectate de către student.
- În timpul vizitei la instituții s-a constatat că cadrele didactice interacționează eficient cu studenții atât în cadrul orelor de curs, cât și a seminarelor, studenții fiind susținuți să-și dezvolte gândirea critică și abilitățile practice. Studenții sunt încurajați să participe la diverse evenimente extracurriculare pentru consolidarea bazei teoretice obținute în cadrul orelor de curs și dezvoltarea abilităților practice în domeniul dreptului. Opinia studenților cu referire la eficiența formelor de organizare a procesului didactic este evaluată periodic la nivel de instituție prin diverse forme, în particular (1) organizarea de sondaje, (2) comunicarea nemijlocită cu responsabilii de program, (3) serviciile de consultanță săptămânale obligatorii pe care cadrele didactice le acordă studenților, (4) funcționarea mecanismului de reprezentativitate a studenților în organele de conducere ale instituțiilor la toate nivelurile. De menționat că instituțiile valorifică sugestiile studenților, perfecționând organizarea procesului didactic.
- Activitatea didactică este axată preponderent pe principiul centrării metodelor de învățare pe student și aceștia beneficiază de condiții optime pentru asimilarea cunoștințelor, dobândirea competențelor și abilităților necesare. În rezultatul interviurilor cu studenții s-a constatat că personalul didactic aplică tehnici, metode de predare-învățare raliante la necesitățile studenților; sunt valorificate diverse tehnici interactive ce asigură comunicarea eficientă dintre cadrul didactic universitar și student; sunt implementate tehnologii digitale cu impact în formarea competențelor profesionale ale viitorilor specialiști. Printre cele mai des utilizate metode au fost menționate conversația, dezbateră, metoda proiectului/portofoliului, problematizarea, studiul de caz, demonstrația, rezolvarea spețelor și metodele de simulare aplicate în cadrul orelor de seminar. Metodele de predare sunt reflectate și în curricula la discipline, iar structurile interne de asigurare a calității evaluează periodic acest aspect. Respectarea principiului centrării procesului educațional pe student se asigură prin realizarea formelor de organizare a activității studenților (macrogrup, grup, diade, activități individuale și diferențiate); implementarea

diverselor metode didactice (verbale, intuitive, practice, euristice, de cooperare, de cercetare etc.); aplicarea tehnicilor de studiu individual, de dezvoltare a gândirii critice; ralierea stilului de predare la stilul preferențial de învățare al studenților; îmbinarea optimă a variilor mijloace de învățământ (imagistice, simbolice, audio-vizuale etc.). Rezultatele învățării sunt explicate și discutate cu studenții din perspectiva relevanței acestora pentru dezvoltarea proprie. Profesorii ghidează lucrul individual al studenților și oferă consultații conform orarului stabilit.

➤ Instrumentele TIC se utilizează în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplinele din planurile de învățământ ale programelor de studii. Majoritatea cursurilor sunt digitalizate și puse la dispoziția studenților pe platformele educaționale ale instituțiilor. Cadrele didactice și studenții dețin competențele necesare pentru utilizarea eficientă a tehnologiilor informaționale, un efort considerabil în acest sens fiind depus de instituții în perioada pandemică.

➤ Organizarea stagiilor de practică este susținută/asigurată de instituții prin semnarea acordurilor de colaborare și contractelor cu instituții-baze de practică din domeniu. Totodată, unele instituții de învățământ superior (UCCM, USCahul) au menționat că întâmpină dificultăți în stabilirea relațiilor de colaborare cu instituții de stat de profil. Numărul de locuri de stagii de practică acoperă necesarul programelor de studii evaluate. Studenții realizează stagiile de practică în baza prevederilor contractului încheiat cu instituțiile-bază. Evaluarea stagiilor de practică se efectuează conform cadrului normativ național și instituțional, inclusiv prin implicarea coordonatorului din partea instituției-bază de practică. Rezultatele obținute de studenți în cadrul stagiilor de practică sunt analizate în cadrul ședințelor de catedră și se stabilesc măsuri de optimizare sau îmbunătățire a practicii. Cu toate acestea, comisiile de evaluare externă au constatat că la unele instituții de învățământ evaluate (USM, USEM) curricula pentru stagiile de practică la programele de studii superioare de master în domeniul Drept necesită revizuire prin adaptarea obiectivelor și sarcinilor la tipul și denumirea programului de studii.

➤ Evaluarea rezultatelor academice se realizează conform regulamentelor instituționale privind organizarea procesului de evaluare. Criteriile și formele de evaluare sunt aduse la cunoștință studenților de către titularul disciplinei. Forma de evaluare și subiectele sunt indicate în curriculum-ul disciplinei. Calendarul academic și orarul procesului de studii reflectă prevederile planului de învățământ, sunt aprobate regulamentar și respectate. Pentru prevenirea fraudelor academice la elaborarea tezelor de licență și master studenții semnează Declarația privind asumarea răspunderii. În același timp, în unele instituții nu există un program antiplagiat pentru examinarea lucrărilor menționate. În cadrul interviurilor studenții și absolvenții au menționat că pot contesta rezultatele evaluării finale, în cazul în care nu sunt de acord cu calificativul acordat, conform procedurii expuse în regulamentul instituțional. Recomandările președinților comisiilor de evaluare a examenelor de licență sunt luate în considerație și sunt întreprinse măsuri de îmbunătățire.

În calitate de **puncte tari** au fost menționate următoarele:

- oferirea posibilității studenților să participe la elaborarea orarului activităților didactice și flexibilitatea de care dispun cadrele didactice prin cumul în procesul întocmirii orarului (USCahul);
- colaborarea activă cu instituțiile de drept din Republica Moldova (USM, ULIM);
- existența unui număr mare de acorduri pentru realizarea stagiilor de practică și diversitatea entităților-bază de practică (ULIM);
- caracterul diversificat și racordat la cerințele pieței muncii a instituțiilor-bază pentru realizarea stagiilor de practică (USARB);
- oferirea posibilității studenților să aleagă instituția în care își pot realiza stagiul de practică (USCahul);

- participarea reprezentanților instituțiilor-baze de practică la evaluarea stagiului de practică;
- consecvența conducerii instituției la întocmirea și implementarea actelor normative care vizează organizarea și eficientizarea procesului de predare-învățare-evaluare (USCahul);
- baze de date multiple puse la dispoziția studenților pentru organizarea și realizarea procesului educațional și de cercetare (ASEM);
- diversitatea instrumentelor TIC/ platformelor educaționale utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare (UTM).

Au fost formulate următoarele **recomandări**:

- respectarea și asigurarea în continuare de către personalul didactic a dezideratelor paradigmei constructiviste privind centrarea pe student a tehnologiilor didactice clasice și moderne (USM);
- diversificarea metodelor de predare-învățare în vederea consolidării centrării pe student a procesului de studii și de cercetare (UCCM);
- diversificarea instrumentelor TIC, a platformelor educaționale în procesul de predare-învățare-evaluare (UCCM);
- conjugarea eforturilor în vederea încheierii acordurilor de colaborare cu instituțiile principale din domeniul justiției, inclusiv: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală etc. (UCCM, UTM, USCahul, USARB, USComrat);
- utilizarea de tehnologii informaționale care ar preveni posibilitatea de fraudare a rezultatelor evaluării (USCahul);
- identificarea surselor financiare pentru reactivarea Clinicii Juridice și implicarea studenților în activitatea acestei entități (USCahul);
- fortificarea eforturilor pentru asigurarea consultării studenților, elaborarea instrumentelor și implementarea acestora pentru identificarea cu regularitate a opiniei beneficiarilor programului de studii cu referire la eficiența formelor de organizare a procesului didactic (USM);
- actualizarea Ghidului metodic instituțional privind elaborarea și susținerea tezei de licență (USARB);
- creșterea numărului de cursuri plasate online și ajustarea continuă a conținutului cursurilor și activităților plasate pe platforma educațională (USComrat);
- acordarea atenției sporite ramurii Dreptului administrativ în activitatea didactică și în stagiile de practică, în special procedurii contenciosului administrativ (USComrat);
- actualizarea *Regulamentului privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică pentru programele de studii superioare de licență și master* (USEM);
- actualizarea recomandărilor privind elaborarea Portofoliului de practică pentru studenții de la ciclurile I și II (USEM);
- actualizarea acordurilor de colaborare și parteneriat cu instituțiile-bază pentru realizarea stagiilor de practică (USEM); extinderea și continuarea valorificării convențiilor de parteneriat cu instituții-baze de practică din țară și de peste hotare în vederea menținerii și sporirii calității programului de studii (USM);
- particularizarea conținutului stagiilor de practică în corespundere cu specificul programelor de studii superioare de master (USM);

- continuarea elaborării de către personalul didactic a suportului curricular oferit masteranzilor pentru eficientizarea stagiilor de practică specifice programului de studii (USM);
- invitarea periodică a angajatorilor la evaluarea stagiului de practică (UTM);
- revizuirea *Regulamentului privind organizarea evaluării activității de învățare a studenților USEM*);
- diversificarea modalităților/metodelor de evaluare curentă a studenților (UTM);
- actualizarea *Regulamentului privind organizarea examenului de finalizare a studiilor superioare de licență, a Regulamentului privind pregătirea tezei de licență, a Regulamentului cu privire la antiplagiat* (USEM);
- încurajarea asistărilor la ore în vederea preluării de bune practici/ experiențe de la cadre didactice - practicieni în domeniu (UTM);
- diversificarea și valorificarea în continuare a formelor de consultare a beneficiarilor programului de studii cu privire la eficientizarea procesului didactic (USM).

În același timp, comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **arii de îmbunătățire obligatorii** către instituțiile evaluate:

- implicarea cadrelor didactice, inclusiv a cumularzilor, în activități de studiu a tehnologiilor informaționale utilizate de universitate în procesul de studii pentru valorificarea tuturor funcțiilor oferite de acestea (USCahul);
- monitorizarea mai atenta din partea managementului universitar a completării documentelor interne cu privire la conținuturile livrate studenților (ASEM);
- eliminarea modului de desfășurare a cursurilor concomitent în limbile română și rusă în vederea uniformizării modului în care sunt livrate competențele programului de studii, fie prin separarea formațiunilor de studii cu toată partea administrativă în două serii de predare aferente celor 2 limbi de predare, fie prin livrarea programului de studii doar în limba oficială a statului (ASEM);
- ajustarea numărului de ore pentru stagiile de practică (UCCM).

Standardul de acreditare 4. Admiterea, evoluția, recunoașterea și dobândirea de certificări de către student

Instituțiile aplică în mod consecvent reglementările definite și publicate în prealabil, acoperind toate fazele „ciclului vieții” de student, cum ar fi: admiterea, evoluția, recunoașterea și dobândirea de certificări.

Cu referință la procesele de recrutare, admitere, promovare, recunoaștere și dobândirea de certificări de către studenții de la programele de studii superioare de licență și master evaluate, principalele **concluzii** ale comisiilor de evaluare externă vizează următoarele:

➤ În procesul de evaluare externă s-a constatat că instituțiile de învățământ superior dispun de reglementări proprii privind toate fazele „ciclului vieții” de student: recrutarea, admiterea, evoluția, recunoașterea și dobândirea de certificări, precum și de structuri/subdiviziuni instituționale pe care le aplică în mod corespunzător. Recrutarea candidaților se realizează prin diverse modalități, ținându-se cont de specificul programelor de studii. Unele dintre acestea sunt comune pentru toate instituțiile vizate și se referă la activități precum:

- „Săptămâna/ Ziua ușilor deschise” în cadrul cărora se prezintă ofertele educaționale ale instituției;

- deplasări și întâlniri cu elevii claselor absolvente din liceele și colegiile din țară;
- participarea studenților la întâlnirile cu absolvenții din cadrul instituțiilor preuniversitare;
- diseminarea informației cu referire la programul de studii în cadrul cursurilor de formare continuă a profesorilor din instituțiile preuniversitare din țară, la întrunirile republicane cu managerii instituțiilor de învățământ secundar general;
- difuzarea informației prin mijloace mass-media(ex.: anunțuri privind admiterea publicate în presă, spoturi publicitare radio etc.);
- plasarea de spoturi/ filme video pe paginile web a instituțiilor, dar și pe rețelele de socializare Facebook, Twitter etc.

➤ În scopul promovării ofertei educaționale, instituțiile apelează și la modalități particulare, proprii doar unora dintre acestea. Astfel, la USM sunt organizate diverse evenimente cum ar fi Caravana USM, Student la Drept pentru o zi, Universitatea de vară. Profesorii ULIM, pe parcursul anului academic, organizează discuții cu studenții absolvenți ai programului de studii superioare de licență în vederea promovării/ continuării studiilor la programele de studii superioare de master. De asemenea, cadrele didactice participă în calitate de experți în domenii specializate la diverse activități didactico-științifice pe plan național, iar aparițiile televizate ale acestora în calitate de experți, acordă notorietate și vizibilitate programelor de studii (ULIM). Serviciul de Marketing, Parteneriate și Carieră al ASEM, în comun cu Senatul Studențesc ASEM, organizează diverse activități, cu participarea voluntară a profesorilor și studenților de la programul de studii superioare de licență la activități de promovare a ofertei educaționale (ex.: proiectul „Fii student ASEM pentru o zi!”, proiectul „ASEM vine în liceul tău”, live-uri promoționale, editarea unui număr special de ziar „Curierul Economic”, tipărirea de pliante informative, letrice și digitale, participarea la expoziții specializate, participarea cadrelor didactice și administrației ASEM la emisiuni cu tematica admiterii).

➤ Admiterea studenților se realizează în conformitate cu actele normativ-reglatorii naționale, în special *Regulamentul-cadru privind organizarea admiterii în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova la studii superioare de licență și Regulamentul cu privire la condițiile de ocupare a locurilor cu finanțare bugetară în instituțiile de învățământ superior de stat din Republica Moldova*. Totodată, în toate instituțiile de învățământ evaluate există reglementări interne care reflectă specificul instituției și al programelor disponibile în oferta educațională. Fiecare instituție elaborează și aplică anual regulamente proprii de organizare și desfășurare a admiterii la studii superioare pentru ciclurile de studii licență/ master. Cerințele și condițiile de desfășurare a concursului de admitere, calendarul susținerii probelor și numărul de locuri alocate pentru fiecare program de studii sunt făcute publice din timp pentru beneficiari. După finalizarea procesului de admitere la studii se elaborează un raport cu privire la rezultatele admiterii care se prezintă Ministerului de resort și se păstrează în secția/ direcția responsabilă de organizarea studiilor din cadrul instituției. Comisia de admitere analizează rezultatele obținute, evidențiind tendințele procesului de admitere. Înmatricularea candidaților declarați admiși în urma concursului de admitere se face prin ordinul rectorului.

➤ Analiza Rapoartelor de autoevaluare, tabelelor obligatorii și Rapoartelor de evaluare externă denotă că în perioada 2017 - 2022 programele de studii superioare din domeniul drept atât de la ciclul I, studii superioare de licență cât și cele de la ciclul II, studii superioare de master au fost solicitate de către candidați. Comparând numărul de locuri de admitere repartizate prin planul de înmatriculare al MEC la programul de studii superioare de licență Drept, forma de învățământ cu frecvență, cu numărul de studenți înmatriculați s-a constatat că mai multe instituții de învățământ superior publice (ASEM, UTM, USCahul, USARB) nu reușesc să

acopere anual numărul de locuri oferit. În același timp, în parte din universități se atestă concurs la locurile distribuite (Tabelul 6, Tabelul 7).

Tabelul 6. Numărul studenților la programul de studiu 0421.1 Drept, pe instituții de învățământ

Instituția de învățământ superior	Anul de studii	Nr. locuri de admitere conform planului de înmatriculare zi/fr	Nr. cereri depuse zi/fr	Nr. studenți admiși	Forma de învățământ	
					cu frecvență	cu frecvență redusă
ASEM	2022-2023	77/50	62/54	112	59	53
	2021-2022	77/50	102/72	167	95	72
	2020-2021	77/50	52/95	141	50	91
	2019-2020	77/50	67/57	102	48	54
	2018-2019	77/50	51/48	98	50	48
	2017-2018	55/25	92/93	181	92	89
UTM	2022-2023	18/27	17/27	44	17	27
	2021-2022	11/11	11/11	20	11	9
	2020-2021	11/8***	11/8	19	11 (inclusiv 5 din contul UTM)	8
	2019-2020	12/13***	16/15	25	12 (inclusiv 5 din contul UTM)	13
	2018-2019	12 (inclusiv 3 buget)/17**	15/17	29	12 (inclusiv 3 din contul UTM)	17
	2017-2018	20(inclusiv 3 buget)/15*	12/12	20	12	8
USCahul	2022-2023	20/30	15/42	54	13	41
	2021-2022	20/30	24/59	82	23	59
	2020-2021	70/60	26/83	109	26	83
	2019-2020	65/50	24/60	81	22	59
	2018-2019	65/50	20/84	102	19	83
	2017-2018	30/20	11/35	45	11	34
UCCM	2022-2023	10/30	8/25	31	8	23
	2021-2022	20/40	20/47	60	17	43
	2020-2021	10/45	12/46	54	11	43
	2019-2020	15/25	19/33	48	17	31
	2018-2019	30/35	10/16	22	8	14
	2017-2018	15/25	18/27	40	14	26
US Comrat	2022-2023	5/50	17/50	67	17	50
	2021-2022	5/55	25/55	80	25	55
	2020-2021	8/68	22/68	90	22	68
	2019-2020	6/52	24/52	76	24	52
	2018-2019	6/42	20/42	62	20	42
	2017-2018	16/50	31/50	81	31	50
USPEE	2022-2023	19/66	30/150	180	30	150
	2021-2022	25/170	22/128	147	21	126

	2020-2021	25/150	20/149	166	18	148
	2019-2020	25/100	17/117	127	13	114
	2018-2019	25/120	26/92	112	23	89
	2017-2018	25/100	31/78	103	28	75
USARB	2022-2023	5	56/147	174	45	129
	2021-2022	5	57/167	160	48	112
	2020-2021	5	87/191	173	54	119
	2019-2020	5	54/97	151	54	97
	2018-2019	5	42/89	131	42	89
	2017-2018	140	57/65	122	57	65
ULIM	2022-2023	-	96/157	204	81	123
	2021-2022	-	121/214	273	84	189
	2020-2021	-	150/310	392	112	280
	2019-2020	-	132/299	338	78	260
	2018-2019	-	127/223	276	81	195
	2017-2018	-	116/194	256	100	156
USEM	2022-2023	100/200	87/160	129	25	104
	2021-2022	110/250	158/163	212	54	158
	2020-2021	110/250	81/171	267	86	181
	2019-2020	110/250	156/184	184	46	138
	2018-2019	110/250	86/102	157	36	121
	2017-2018	70/20	76/81	138	43	95
USM	2022-2023	30	928	659	424	235
	2021-2022	30	951	669	452	217
	2020-2021	30	997	650	381	269
	2019-2020	27	662	497	344	153
	2018-2019	27	576	435	273	162
	2017-2018	25	649	463	313	150

Tabelul 7. Numărul studenților la programele de studiu de master, pe instituții de învățământ

Instituția de învățământ superior	Denumirea programului de studii	Anul de studii	Nr. locuri de admitere conform planului de înmatriculare zi/fr	Nr. cereri depuse	Nr. studenți admiși
UTM	Drept imobiliar și cadastral	2022-2023	10	10	10
		2021-2022	15	15	15
		2020-2021	15 (inclusiv 10 buget)	15	15
		2019-2020	26 (inclusiv 18 buget)	26	23
		2018-2019	17 (inclusiv 15 buget)	17	17
		2017-2018	26 (inclusiv 23 buget)	26	26
USCahul	Științe penale	2022-2023	15	15	15
		2021-2022	50	27	27
		2020-2021	40	33	33
		2019-2020	40	36	36
		2018-2019	20	20	20
		2017-2018	19	19	19
UCCM	Drept financiar-fiscal, control și audit	2022-2023	20	20	20
		2021-2022	20	30	22
		2020-2021	20	24	21

		2019-2020	20	21	18
		2018-2019	10	20	11
USComrat	Drept civil	2022-2023	-	-	
		2021-2022	10/3	15/3	10/3
		2020-2021	7/1	12/1	7/1
		2019-2020	7/-	15/-	7/3
		2018-2019	10/-	12/-	10/-
	Drept penal	2017-2018	9/5	15/5	9/5
		2022-2023	10/9	16/9	
		2021-2022	10/13	14/13	14/13
		2020-2021	7/22	13/22	13/22
		2019-2020	7/31	12/31	11/31
USPEE	Drept penal	2018-2019	10/23	15/23	15/20
		2017-2018	8/10	14/10	14/10
		2022-2023	23	30	30
		2021-2022	25	20	20
		2020-2021	25	28	27
		2019-2020	25	22	19
	Drept public	2018-2019	20	36	35
		2017-2018	20	35	33
		2022-2023	21	35	35
		2021-2022	40	43	43
		2020-2021	30	32	31
		2019-2020	20	25	24
	Dreptul în afaceri	2018-2019	30	16	14
		2017-2018	30	5	4
		2022-2023	25	32	32
		2021-2022	20	10	9
		2020-2021	30	18	17
		2019-2020	30	10	10
USARB	Relații de muncă și managementul resurselor umane 90/120 ECTS	2018-2019	30	26	24
		2017-2018	30	37	34
		2022-2023	16/-	17/4	17/4
		2021-2022	7/3	9/10	9/10
		2020-2021	7/-	9/8	9/8
		2019-2020	5/2	7/5	7/5
	Științe penale, criminologie și criminalistică 90/120 ECTS	2018-2019	5/2	9/6	9/6
		2017-2018	15/-	10/9	10/9
		2022-2023	14/-	20/10	23/10
		2021-2022	12/-	35/12	35/12
		2020-2021	10/-	33/20	33/20
		2019-2020	10/-	55/-	55/-
ULIM	Științe penale	2018-2019	10/-	31/-	31/-
		2017-2018	35/-	44/-	44/-
		2022-2023	56	35	35
		2021-2022	45	41	40
		2020-2021	65	65	63
		2019-2020	60	61	60
	Instituții de drept privat	2018-2019	30	32	30
		2017-2018	120	31	31
		2022-2023	28	16	16
		2021-2022	35	24	20
		2020-2021	30	28	28
		2019-2020	35	33	33
		2018-2019	45	45	43
		2017-2018	120	53	53

	Instituții de drept administrativ și constituțional	2022-2023	35	18	18
		2021-2022	26	21	18
		2020-2021	50	50	49
		2019-2020	30	29	29
	Drept internațional și instituțional	2022-2023	22	10	10
		2021-2022	23	14	11
		2020-2021	25	23	22
		2019-2020	30	30	32
		2018-2019	45	44	44
USEM	Drept constituțional și administrativ 90/120 credite ECTS	2022-2023	15/10	8/5	2/1
		2021-2022	20/10	11/8	5/4
		2020-2021	20/10	15/11	6/5
		2019-2020	10/5	12/6	10/3
		2018-2019	5/5	8/7	6/2
		2017-2018	100	121	6/8
	Drept economic 90/120 credite ECTS	2022-2023	35/20	11	5/3
		2021-2022	35/20	11	22/4
		2020-2021	35/20	16	19/10
		2019-2020	35/20	19	23/11
		2018-2019	30/25	22	26/15
		2017-2018	100	121	34/12
	Drept internațional 90/120 credite ECTS	2022-2023	10/10	6/5	1/1
		2021-2022	10/10	7/8	3/3
		2020-2021	10/10	8/11	7/4
		2019-2020	10/5	11/6	9/3
		2018-2019	10/5	9/7	9/5
		2017-2018	100	121	6/6
	Drept penal 90/120 credite ECTS	2022-2023	100/30	27/11	27/1
		2021-2022	100/30	72/20	45/10
2020-2021		100/30	76/24	57/16	
2019-2020		100/20	69/19	50/12	
2018-2019		100/20	84/16	78/11	
2017-2018		100	121	84/15	
USM	Drept civil	2022-2023	115	14	11
		2021-2022	160	30	27
		2020-2021	100	31	27
		2019-2020	71	17	14
		2018-2019	73	19	17
		2017-2018	70	17	14
	Drept internațional	2022-2023	115	8	8
		2021-2022	100	9	7
		2020-2021	71	21	13
		2019-2020	73	22	14
		2018-2019	70	15	17
		2017-2018	160	9	14
	Drept penal	2022-2023	115	55	46
		2021-2022	100	92	79
		2020-2021	71	74	72
		2019-2020	73	64	56
		2018-2019	70	102	88
		2017-2018	160	82	82
	Drept public și guvernare electronică	2022-2023	115	15	8
		2021-2022	160	17	14
2020-2021		100	23	19	
2019-2020		71	25	24	
2018-2019		73	23	18	

Dreptul relațiilor de munca și comerciale în afaceri	2022-2023	115	12	10
	2021-2022	160	9	8
	2020-2021	100		
	2019-2020	71		
	2018-2019	73	9	7
	2017-2018	70		
Drepturile omului	2022-2023	115	12	12
	2021-2022	160	8	8
	2020-2021	100	15	14
	2019-2020	71	15	12
	2018-2019	73		
	2017-2018	70		
Proceduri judiciare civile	2022-2023	115	20	12
	2021-2022	160	24	23
	2020-2021	100	28	27
	2019-2020	71	26	20
	2018-2019	73	22	15
	2017-2018	70	20	19
Proces penal și criminalistică	2022-2023	115	26	25
	2021-2022	160	45	41
	2020-2021	100	41	39
	2019-2020	71	64	64
	2018-2019	73	28	23
	2017-2018	70	38	35
Drept fiscal și vamal	2022-2023	115	24	18
	2021-2022	160	28	24
	2020-2021	100	37	31
	2019-2020	71	30	27
	2018-2019	73	34	32

➤ Admiterea persoanelor din grupurile dezavantajate se efectuează în conformitate cu actele normative în vigoare și planurile de admitere, respectându-se condițiile de înmatriculare la cota de 15% din numărul total de locuri cu finanțare bugetară, acordând prioritate candidaților orfani și celor rămași fără ocrotire părintească și candidaților cu grad de dizabilitate severă. În respectiva categorie sunt incluși și absolvenții din raioanele de est ale Republicii Moldova. Facilitățile acordate eventualilor beneficiari sunt comunicate și prin anunțuri, pliante de promovare și diferă de la o instituție de învățământ la alta. De menționat că atât instituțiile de învățământ publice cât și cele private oferă facilități acestor categorii.

- Astfel, spre ex.: administrația ULIM creează condiții pentru incluziunea persoanelor cu CES la studii superioare prin utilizarea tehnologiilor informaționale, elaborarea planurilor individuale de studii în funcție de tipul dizabilității, organizarea lecțiilor la domiciliu, evaluarea curentă și finală prin platforme digitale. Cadrele didactice de la programele de studii evaluate participă la formări profesionale în domeniu dat (Curs de educație incluzivă „Educația incluzivă – teorie și aplicații”). Pentru studenții cu probleme locomotorii, în teme, sunt asigurate condiții de deplasare prin blocurile de studii, cămine. Pe parcursul perioadei de referință, la program a fost înmatriculată o studentă cu cerințe educaționale speciale.
- Pentru a asigura accesul la studii a grupurilor dezavantajate, la USM funcționează Centrul medical „Universitatea”, ce prestează servicii medicale tuturor studenților, în special grupurilor dezavantajate. În perioada 2017-2022, la programul de studii superioare de licență și-au făcut studiile peste 40 de persoane înscrise în categoria respectivă, dar care nu au necesitat condiții speciale.

- Și la USPEE sunt oferite facilități pentru studenții din categoria grupurilor dezavantajate (orfani, persoane cu dizabilități). În perioada 2017-2022 la programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept din categoria grupurile dezavantajate au fost admiși 15 studenți. Aceștia au beneficiat de sprijin variat, inclusiv scutiri totale sau parțiale de plata contractului de studii, locuri de trai în căminele instituției, reabilitare la centru medical al instituției "Neoclinica". O deosebită atenție se acordă creării mediului incluziv. Astfel, blocul de studii al USPEE dispune de ascensor, iar cantina este localizată la etajul I. Instituția valorifică și posibilitatea învățării la distanță prin utilizarea platformei MOODLE.
- Promovarea studenților se realizează în conformitate cu prevederile cadrului normativ național și instituțional în vigoare. Astfel, sunt promovați la următorul an de studii studenții care pe parcursul anului universitar au acumulat integral numărul de credite ECTS obligatorii prevăzut în planul de învățământ pentru anul respectiv de studii/ numărul de credite indicat în contractul de studii. Înscrierea la următorul an de studii este condiționată de acumularea a minim 40 credite la unitățile de curs/modulele obligatorii prevăzute în Contractul anual de studii pentru anul curent de studii. Studenții înscriși în următorul an de studii pot acumula creditele restante în următoarele 2 (două) sesiuni repetate (de susținere a restanțelor). Promovarea anuală și exmatricularea se realizează în baza ordinelor semnate de rectorul instituției. Transferul, restabilirea la studii a studentului se coordonează cu prorectorul pentru activitatea didactică cu respectarea criteriilor de realizare a planului de învățământ. Modul de promovare a anului de studii condiționează și modalitatea ulterioară de instruire, fie cu achitarea taxei pentru studii, fie cu finanțare din bugetul de stat. La finele fiecărui an de studii are loc concursul locurilor bugetare, urmare a acestuia fiind emise ordinele de rigoare. Una din problemele menționate de echipa managerială a USM este reglementarea mai clară a procedurii de transfer și înmatriculare/restabilire a studenților exmatriculați de la o instituție la alta.
- Conform cadrului juridic național, mobilitatea academică atât a studenților (ciclul I, licență), cât și a cadrelor didactice poate fi organizată în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, acordurilor/ convențiilor inter-universitare, acordurilor între universități și organizații (din țară și străinătate), programelor de mobilitate oferite de diverse state și instituții (internaționale și regionale), contractelor individuale. Instituțiile vizate au aprobat propriile regulamente privind organizarea mobilității academice. Acestea stabilesc modalitățile de recunoaștere a disciplinelor și perioadelor de studii din cadrul mobilităților academice cu implicarea comisiilor organizate în cadrul facultăților, care studiază dosarul studentului participant la programul de mobilitate. Recunoașterea actelor de studii și/ sau a programelor de mobilitate, urmare a tratatelor internaționale, se realizează în temeiul prevederilor legislației naționale, ale directivelor europene în materie de recunoaștere, precum și ale tratatelor bilaterale/ multilaterale privind recunoașterea actelor de studii la care Republica Moldova este parte.
- În scopul optimizării activităților privind mobilitățile academice, subdiviziunea organizatorică instituțională responsabilă pentru dezvoltarea relațiilor internaționale organizează ședințe de informare privind posibilitățile de a participa în cadrul programelor de mobilitate, diverse concursuri, burse și alte oportunități, dar și despre condițiile pe care trebuie să le întrunească studenții/cadrele didactice pentru a beneficia de aceste oportunități. Urmare a procesului de evaluare externă, experții evaluatori au constatat că, deși în instituțiile vizate există mai multe acorduri cu instituții de profil din străinătate privind mobilitatea academică, este totuși necesară încurajarea studenților atât de la ciclul I, cât și a celor de la ciclul II să aplice la programe de mobilitate de lungă și scurtă durată în cadrul studiilor și oferirea acestora a facilităților pentru o mai bună însușire a limbilor străine.

➤ Pentru studenții care au realizat integral programul de studii de licență și master și au promovat examenul de licență și /sau teza de licență/master, absolvirea programului de studii este însoțită de eliberarea diplomei (cu suplimentul la diplomă, redactat în limbile română și engleză) și acordarea titlului corespunzător domeniului. Conferirea titlului și eliberarea diplomei, suplimentului la diplomă și a certificatelor academice se realizează în conformitate cu cerințele normative, instituțiile asigurând o evidență strictă a actelor de studii eliberate.

Comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **puncte tari** caracteristice instituțiilor evaluate:

- în scopul asigurării dezvoltării profesionale a cadrelor didactice/manageriale și familiarizării cu conceptul de educație incluzivă, prin dispoziția decanului Facultății Drept a ULIM s-a dispus participarea a 28 cadre didactice la cursul de instruire “Educația incluzivă - teorie și aplicații” (ULIM);
- setarea în Strategia de dezvoltare ULIM 2020-2025 a obiectivului “promovarea mobilităților academice prin creșterea numărului și calității lor” cu un șir de acțiuni planificate (ULIM);
- dotarea blocului de studii cu ascensor pentru persoanele cu dizabilități locomotorii (USM).

Totodată, evaluatorii externi au formulat **recomandări** și **arii de îmbunătățire obligatorii** pentru îmbunătățirea calității la programele de studii evaluate, după cum urmează:

- amplasarea în interiorul și exteriorul instituției a rampelor de acces pentru a asigura accesibilitatea persoanelor cu deficiențe locomotorii (ULIM, USCahul);
- realizarea stagiilor de practică în instituții relevante programului de studiu (ULIM);
- întreprinderea măsurilor și acțiunilor specifice în vederea reducerii abandonului și sporirii ratei de promovabilitate (USARB);
- creșterea numărului de studenți implicați în mobilități academice cu precădere la programul de studii superioare de licență;
- fortificarea/ completarea cadrului normativ național cu prevederi care ar reglementa mai clar procesul de transfer/ restabilire la studii a studenților.

Standardul de acreditare 5. Personalul academic

Instituțiile se asigură de competența cadrelor lor didactice, aplică procese corecte și transparente de recrutare și dezvoltare a personalului academic.

În procesul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master comisiile de evaluare au acordat o atenție deosebită personalului academic care este implicat în realizarea programelor de studii. Astfel, urmare a examinării dovezilor prezentate de instituțiile evaluate, precum și a interviurilor realizate, s-au constatat următoarele:

➤ Majoritatea instituțiilor de învățământ dispun de strategii proprii privind planificarea, recrutarea și administrarea personalului didactic, iar acestea sunt în corespundere cu reglementările/prevederile actelor normative în vigoare (*Codul educației, Codul Muncii, Regulamentul-cadru de organizare, desfășurare a concursului și de ocupare a funcțiilor didactice și științifico-didactice în învățământul superior, etc*). În actele instituționale sunt indicate și specificate dispoziții generale, cerințe pentru ocuparea posturilor didactice, condiții de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea posturilor didactice etc.

- Funcțiile didactice, științifice și științifico-didactice se ocupă prin concurs și prin numirea de către rectorul instituției, iar numărul posturilor și norma științifico-didactică se stabilește diferențiat de către senatul universitar, ținând cont de planurile de învățământ, formațiunile de studiu, normele didactice. Durata angajării poate fi pe perioade determinate sau nedeterminate, cu posibilitatea participării la concursul ulterior. Angajarea prin concurs a personalului academic se realizează pe o perioadă de cinci ani. În unele instituții de învățământ superior (USEM, UCCM) personalul didactic angajat în calitate de personal titular semnează o declarație pe propria răspundere prin care confirmă că activitatea de bază este în cadrul instituției respective.
- În majoritatea instituțiilor de învățământ superior (USM, ULIM, UCCM, USPEE, ASEM) cadrele didactice care deserveșc programul de studii dețin licență de avocat, mediator, executor judecătoresc, notar, procuror, comisar și dețin modulul psiho-pedagogic necesar pentru realizarea procesului educațional.
- În perioada 2017-2022 numărul cadrelor didactice titulare și prin cumul extern a variat de la o instituție la alta. Fluctuația cadrelor didactice s-a datorat mai multor factori, precum: rezultatele admiterii, modificarea normei didactice, modificarea cadrului normativ național. Rata cadrelor didactice cu normă de bază, prin cumul intern și cumul extern pentru anul de învățământ 2022-2023 la programele de studii superioare de licență și master din domeniul evaluat poate fi urmărită în tabelele 8 și 9.

Tabelul 8. Rata cadrelor didactice cu normă de bază, prin cumul intern și cumul extern, la programul de studii superioare de licență 0421.1 Drept, anul de studii 2022-2023

Instituția de învățământ	Nr. cadre didactice implicate în realizarea programului de studii	Titulari	%	Cumul intern	%	Cumul extern	%
ASEM	28	25	89,28			3	10,71
UTM	24	14	58,33	10	41,66		
USCahul	24	19	79,17			5	20,83
UCCM	22	15	68,2	2	9,1	5	22,7
USComrat	31	27	87,1	2	6,45	2	6,45
USPEE	40	20	50,0	12	30,0	8	20,0
USARB	46/49	33/34	71,74/ 69,39	6/7	13,04/ 14,29	7/8	15,22/ 16,32
ULIM	51	30	58,8	14	27,4	7	13,8
USEM	32/21	26/16	81,25/ 76,2	5/4	15,63/ 19,4	1/1	3,12/4,4
USM	143	114	79,73	5	3,49	24	16,78

Tabelul 9. Rata cadrelor didactice cu normă de bază, prin cumul intern și cumul extern la programele de studii superioare de master

Instituția de învățământ	Denumirea programului de studii	Nr. cadre didactice implicate în realizarea programului de studii	Titulari	%	Cumul intern	%	Cumul extern	%
UTM	Drept imobiliar și cadastral	7	6	85,7	1	14,2	0	0
US Cahul	Științe penale	4	2 (3)*	50 (75)	0	0	2 (1)	50 (25)
UCCM	Drept financiar-fiscal, control și audit	10	7	70	2	20	1	10
US Comrat	Drept civil	11	11	100	0	0	0	0
	Drept penal	14	13	92,86	1	7,14	0	0
USPEE	Drept penal	11	3	27,27	4	36,36	4	36,36
	Drept public	14	5	35,71	5	35,71	4	28,57
	Dreptul în afaceri	10	5	50,0	3	30,0	2	20,0
USARB	Relații de muncă și managementul resurselor umane 90/120 ECTS	11/14	6/8	54,55 57,14	2/2	18,18 14,29	3/4	27,27/ 28,57
	Științe penale, criminologie și criminalistică 90/120 ECTS	12/14	9/10	75/ 71,43	1/1	8,33/ 7,14	2/3	16,67/ 21,43
ULIM	Științe penale	11	10	90,9	1	9,09	0	0
	Instituții de drept privat	9	6	66,7	3	33,3	0	0
	Instituții de drept administrativ și constituțional	9	7	77,8	1	11,1	1	11,1
	Drept internațional și instituțional	9	6	66,7	2	22,2	1	11,1
USEM	Drept constituțional și administrativ 90/120 credite ECTS	6/8	5/6	83,4/ 75	1/2	16,6/2 5	0	0
	Drept economic 90/120 credite	6/9	5/8	83,4/ 88,9	1/1	16,6/1 1,1	0	0

	ECTS							
	Drept internațional 90/120 credite ECTS	5/7	4/6	80/ 85,8	1/1	20/ 14,2	0	0
	Drept penal 90/120 credite ECTS	6/7	5/6	83,4/ 85,8	0/1	0/ 14,2	1	16,6
USM	Drept civil	8	6	75	0	0	2	25
	Drept internațional	9	5	66	1	11	3	33
	Drept penal	25	20	80,0	2	8	3	12
	Drept public și guvernare electronică	14	11	78,6	0	0	3	21,4
	Drept fiscal și vamal	9	8	88,8	1	11,1	0	0
	Dreptul relațiilor de munca și comerciale în afaceri	10	10	100	0	0	0	0
	Drepturile omului	10	9	90	0	0	1	10
	Proceduri judiciare civile	7	5	72	1	14	1	14
	Proces penal și criminalistică	9	5	55,5	1	11,1	3	33,3

* Notă: La data evaluării programului de master Științe Penale, 3 (trei) din 4 cadre științifico-didactice erau angajate ca titulari, conform ordinelor de angajare ale Rectorului USCahul

➤ Datele din tabel indică că standardul de evaluare minim obligatoriu, conform căruia programele de studii superioare de licență trebuie să asigure o rată a cadrelor didactice și științifice titulare cu norma de bază și prin cumul intern nu mai mică de 70%, iar în cazul programelor de studii superioare de master nu mai mică de 60%, este întrunit de toate instituțiile de învățământ superior evaluate. O excepție în acest sens a fost înregistrată la programul de studii superioare de master Științe penale din oferta educațională a Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul.

➤ Calificarea profesională a personalului didactic și științific este conformă programelor de studii și corespunde în esență domeniului de formare profesională la toate instituțiile de învățământ. Cadrele didactice, ce asigură predarea cursurilor teoretice, dețin titluri științifice și titluri științifico-didactice. Deși la interviuri, cadrele didactice care asigură programele de studii au susținut faptul că toți profesorii au între 2-4 discipline înrudite, din analiza tabelelor solicitate conducerii facultății în timpul vizitei, comisiile de evaluare externă au constatat că parte din cadrele didactice titulare predau în anul universitar în curs un număr de 5-7 discipline care nu au complementaritate între ele (de ex.: un conferențiar universitar predă discipline precum *Organizarea sistemului judiciar, Drept execuțional, Drept penal. Partea generală I, Drept penal. Partea specială II, Drept procesual penal, Drept administrativ, Dreptul contenciosului*

administrativ și contravențional; un alt conferențiar universitar predă în acest an universitar *Criminologie, Dreptul afacerilor, Dreptul proprietății intelectuale, Dreptul securității sociale, Dreptul muncii*). Comisia constată că nu există nici o complementaritate între discipline precum *Criminologie și Dreptul afacerilor sau Dreptul muncii*. Din acest tip de asociere a mai multor discipline din mai multe arii de cunoaștere nu poate să rezulte un învățământ care să asigure cu certitudine realizarea obiectivelor didactice și formarea competențelor profesionale la studenți.

➤ Comisiile de evaluare externă apreciază că, în ansamblu, instituțiile evaluate dispun de strategii/ politici de dezvoltare a personalului academic, pe care le fac publice, le implementează și acestea contribuie la perfecționarea continuă și dezvoltarea profesională a personalului didactic. Politica de personal a instituțiilor demonstrează o echilibrare a personalului didactic după criteriul vârstă și completarea cu potențial uman calificat conform programului de studii care deține titluri științifice, titluri științifico-didactice, practicieni recunoscuți, profesori invitați. În cadrul interviurilor cu cadrele didactice, acestea au menționat implicarea conducerii universității și a catedrelor în susținerea pregătirii continue a acestora.

➤ Formarea continuă a personalului academic constituie o preocupare constantă la nivel instituțional. În perioada anilor 2017-2022, suportul instituțional pentru dezvoltarea personalului academic de la programele de studii evaluate s-a materializat prin diverse măsuri, inclusiv activități de formare profesională continuă; suport informativ și acces deschis la baze de date naționale și internaționale; asigurarea posibilității de participare la stagii de pregătire și formare profesională prin intermediul proiectelor internaționale; schimburi de experiență; păstrarea locului de muncă pe parcursul studiilor doctorale, rambursarea cheltuielilor pentru participări la manifestări științifico-metodice în interesul instituției; oferirea sporului de performanță; redistribuirea personalului academic prin reorientarea profesională în interiorul aceleiași facultăți. Toate universitățile evaluate încurajează cadrele tinere să continue studiile la ciclul III, studii superioare de doctorat.

➤ Activitatea metodică a personalului academic implicat în realizarea programelor de studii este planificată și monitorizată de departamentul/ catedra responsabilă de programul de studii. De menționat că majoritatea programelor de studii superioare de licență și master sunt asigurate de 1-2 catedre de profil, iar în cazul Universității de Stat din Moldova de mai multe departamente de profil/specializate. Personalul academic își planifică activitatea metodică în planul individual de activitate care este aprobat la ședința departamentului/catedrei. Monitorizarea realizării activității metodice a personalului academic se realizează prin dările de seamă semestriale/anuale a cadrelor didactice prezentate în cadrul ședințelor catedrei, fiind reflectate în rapoartele catedrelor privind realizarea planului de activitate, iar salarizarea și acordarea sporurilor de performanță a cadrelor didactico-științifice se raportează la gradul de realizare a activităților din planurile individuale. Parte din comisiile de evaluare externă mențin observația privind activitatea didactică neuniformă din punct de vedere al complementarității disciplinelor predate, considerând că din asocierea mai multor discipline din mai multe arii de cunoaștere, nu poate să rezulte un învățământ care să asigure cu certitudine realizarea obiectivelor didactice și transmiterea/formarea competențelor profesionale către/la studenți.

➤ Instituțiile de învățământ elaborează anual un plan de editare a lucrărilor metodice. Personalul academic elaborează diverse materiale didactico-științifice și metodice (ex.: manuale, monografii, curriculum per disciplină, suporturi de curs, dicționare, articole științifico-didactice, ghiduri pentru studenți, culegeri de exerciții, crestomații, metodologii de evaluare, teste, sarcini pentru lucrul individual etc). Materialele didactice propuse spre publicare sunt discutate și aprobate la ședința catedrei/departamentului, ulterior sunt discutate și aprobate la ședința comisiei metodico-științifice.

➤ Activitatea cadrelor didactice este evaluată periodic atât pe verticală, cât și pe orizontală, în baza reglementărilor elaborate de instituțiile de învățământ. Personalul didactic este evaluat prin mai multe forme, cum ar fi autoevaluarea, evaluarea colegială, evaluarea de către beneficiari (studenți/absolvenți), evaluarea instituțională (periodic, în cadrul concursului de ocupare a posturilor, prin intermediul chestionarelor aplicate pe platforma MOODLE). Evaluarea personalului academic are loc prin asistarea la ore, discutarea curriculumului în cadrul departamentului, analiza modului de evaluare și a testelor pentru examene, discutarea candidaturilor pentru ocuparea posturilor vacante în cadrul departamentelor și comisiilor de calitate, analiza și recomandarea publicațiilor metodicodidactice în cadrul Consiliului Calității. Rezultatele evaluărilor sunt discutate în cadrul ședințelor Consiliului facultății, Comisiei de asigurare a calității și se concretizează în activități de actualizare a curricula, perfecționare a conținuturilor disciplinelor predate, în formularea de recomandări. În cadrul interviului realizat cu studenții și cadrele didactice de la programele de studii evaluate și în urma examinării dovezilor prezentate în cadrul vizitei de evaluare efectuate la instituții, s-a confirmat că personalul academic din instituții este evaluat periodic atât de către studenții programului de studii, cât și de colegii de echipă academică (evaluarea colegială). Studenții prezenți în cadrul interviurilor au confirmat că răspunsurile acordate de către aceștia în chestionarele privind evaluarea gradului de satisfacție cu privire la calitatea muncii cadrelor didactice, realizate anonim, sunt luate în considerare de cadrele didactice, iar în urma analizei opiniei studenților sunt operate unele modificări în conținutul programului de studii. Datele acumulate în urma analizei chestionării realizate sunt reflectate în rapoarte privind rezultatele sondajului de evaluare a cadrelor didactice, realizat semestrial/anual de către Comisiile de evaluare a calității de la nivelul facultăților de Drept.

➤ În timpul procesului de evaluare s-a constatat că activitatea de cercetare științifică în cadrul instituțiilor de învățământ superior este reflectată în strategiile de dezvoltare a subdiviziunilor instituției. Personalul academic implicat în realizarea programelor de studii participă în proiecte de cercetare științifică/ naționale/ internaționale/ comunitare, în editarea revistelor științifice de profil (fiind și membri ai colegiilor de redacție, colegiilor științifice etc.), activități de expertiză etc. Monitorizarea activității de cercetare științifică și inovare a personalului academic de la programele de studii este efectuată de departament/catedră, rezultatele fiind analizate în raportul anual de activitate, iar ulterior și în raportul anual de activitate al facultăților. Rezultatele activității de cercetare științifică a personalului academic implicat în asigurarea programelor de studii sunt valorificate în materialele didactice și metodice elaborate, temele tezelor de licență și master,

Comisiile de evaluare externă au identificat următoarele **puncte tari**:

- implicarea în procesul de studii a cadrelor didactice cu experiență profesională relevantă, inclusiv activitate relevantă în câmpul muncii (au ocupat sau ocupă funcții de demnitate publică în diverse entități cu profil juridic (ex.: organe ale administrației publice centrale de specialitate: CSJ, Procuratura generală, CEDO, Curtea de apel etc.) (UCCM, ULIM, USM, USPEE, USEM);
- majoritatea absolută a cadrelor didactice realizează cercetări științifice solide, fiind implicate în diverse proiecte de cercetare naționale și internaționale, soldate cu editarea și publicarea diverselor lucrări științifice (USM, ULIM);
- asistenții universitari încadrați în cadrul facultății Drept urmează gratuit studii doctorale (ULIM);
- majoritatea activităților ce țin de participări și organizarea de manifestări științifice sunt planificate și finanțate, mijloacele bănești fiind prevăzute în bugetul anual al instituției (ULIM, USPEE);

- implicarea unui număr mare de cadre didactice în realizarea programului de studii (USM);
- organizarea concursului anual „Profesorul anului”, care devine instrument de motivare pentru creșterea calității în cercetare (ASEM);
- cadrele didactice angajate în calitate de personal titular semnează o declarație pe propria răspundere prin care confirmă activitatea de bază în cadrul instituției (USEM);
- organizarea cursurilor de limbă engleză în vederea valorificării posibilității studierii legislației altor state și a literaturii juridice străine (USM).

Comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **recomandări** pentru îmbunătățirea calității programelor de studii evaluate:

- stimularea implicării cadrelor didactice în discuții în cadrul Senatului universitar, prin crearea de instrumente de încurajare a expunerii opiniilor și de valorificare a concursurilor (de ex.: introducerea unor norme interne care prevăd obligativitatea unui număr de minim 2 candidați la orice post electiv, cu posibilitatea reluării procedurii în lipsa contracandidaților, ex. UCCM);
- deținerea certificatelor de cunoaștere a limbilor străine de către cadrele didactice care asigură programele de studii în limbă străină (USM, ULIM);
- planificarea sarcinii didactice anuale pentru cadrele didactice antrenate în program, astfel încât un cadru didactic să fie titular la 1-2 (maxim 3) unități de curs/discipline incluse în Planul de învățământ (UTM; USCahul);
- stimularea cadrelor didactice de a elabora și publica materiale științifice (articole, comunicări, studii, etc.) și în surse externe, cum ar fi: materiale ale conferințelor științifice organizate peste hotare, reviste științifice acreditate peste hotare etc (USCahul);
- implementarea strategiei de dezvoltare profesională a personalului academic (USM);
- monitorizarea mai atentă a evaluărilor cadrelor didactice și luarea unor măsuri de îmbunătățire continuă a performanțelor acestora (USM);
- menținerea și dezvoltarea schimburilor de experiență profesională (USM);
- ocuparea posturilor didactice prin concurs public (ASEM, USComrat);
- majorarea surselor financiare alocate pentru realizarea activității de cercetare științifică a personalului academic;
- implicarea tuturor cadrelor didactice în perfecționări la modulul psihopedagogic (USEM);
- monitorizarea procesului de angajare prin prisma cadrului normativ național (Codului Muncii, Regulamentul de ocupare a posturilor didactice și științifico-didactice) și asigurarea evidenței corecte a cumularzilor externi, adică a persoanelor care au locul de muncă de bază în altă instituție/autoritate (USPEE, ASEM, USComrat, ULIM, UCCM, USCahul);
- elaborarea și aprobarea fișelor de post în funcție de domeniul dreptului (privat, public etc.) (USPEE);
- asigurarea unei sarcini didactice omogene a cadrelor didactice, constituită din discipline de studiu pe cât posibil complementare disciplinei de bază acoperite (UTM);
- menținerea și dezvoltarea activității de cercetare științifică prin implicarea unui număr mai mare de cadre didactice (USM);
- implicarea/participarea tuturor cadrelor didactice la conferințe, în publicarea articolelor științifice (USM);

- completarea pregătirii cadrelor didactice de la programul de studii superioare de master *Drept public și guvernare electronică* (USM) prin formarea de competențe specifice mediului virtual.

Comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **arii de îmbunătățire obligatorii** pentru instituțiile evaluate:

- angajarea și administrarea cadrelor didactice, în corespundere cu prevederile cadrului normativ în vigoare privind angajarea prin concurs, cu respectarea condițiilor de accesare în funcții didactice și didactico-științifice, inclusiv, în cele administrative/de conducere (USCahul);
- sporirea numărului cadrelor didactice cu titlu științifico-didactic la disciplinele de specialitate (USCahul);
- un număr de cadre didactice au o activitate didactică neuniformă din punct de vedere al complementarității disciplinelor predate, aspect care trebuie uniformizat de către Facultate în procesul stabilirii statelor de personal didactic pentru anul universitar următor (ASEM);
- angrenarea unui număr mai mare de cadre didactice de la programele de studii superioare de master *Drept public și guvernare electronică* și *Drept fiscal și vamal* (USM) în activitatea științifică cu extinderea activităților de cercetare;
- elaborarea cursurilor la disciplinele predate de către toate cadrele didactice de la programele de studii superioare de master *Drept public și guvernare electronică* și *Drept fiscal și vamal* (USM).

Standardul de acreditare 6. Resurse de învățare și sprijin pentru student

Instituțiile finanțează, în mod corespunzător, activitățile de învățare și predare. Instituțiile asigură studenții cu resurse de învățare și servicii de suport adecvate și ușor accesibile.

➤ Procesele de planificare și coordonare a activității personalului administrativ și auxiliar respectă, în linii mari, prevederile cadrului normativ național și instituțional (*Codul educației, Codul muncii, Carta universitară, Regulamentul privind ocuparea posturilor de conducere, etc.*). În unele instituții de învățământ superior (UCCM, USComrat) posturile de decan, șef catedră sunt ocupate de angajați în baza ordinului rectorului. Planificarea resurselor umane auxiliare se efectuează conform necesarului existent condiționat de numărul de studenți la programele de studii, astfel structura și numărul de posturi sunt stabilite în funcție de organigrama instituției. Atribuțiile și sarcinile personalului administrativ și auxiliar sunt specificate în fișa postului. Ordinele privind angajarea personalului administrativ și auxiliar la programele de studii se emit în baza cererii coordonate și avizate. O observație particulară a experților vizează cadrul normativ general - inexistența unor instrumente procedurale la nivelul Senatului universitar de soluționare a unor potențiale/eventuale disfuncționalități ce ar putea apărea între politicile rectoratului și voința comunității universitare, exprimată prin Hotărâri de Senat. Din fericire, din discuțiile cu conducerea unor universități (UTM, UCCM, ASEM) a rezultat faptul că până în prezent nu au fost înregistrate astfel de dezacorduri între Rector și Senatul universitar, în mod cvasiunanim, deciziile executive ale Consiliului de Administrație (prezidat de rector) fiind aprobate (după dezbateri) de către Senatul universitar (al cărui președinte este tot rectorul universității).

- În ceea ce privește baza tehnico-materială, comisiile de evaluare externă au constatat că instituțiile evaluate dispun de patrimoniu care permite organizarea și desfășurarea în condiții de calitate a tuturor activităților didactice și de cercetare. Astfel, acestea dispun de spații proprii suficiente pentru activitățile educaționale și de cercetare care corespund specificului programelor (ex.: săli de curs/ seminare/ calculatoare, laboratoare, bibliotecă, săli de lectură, mediatecă, săli festive, săli de sport, cămine, cantină), iar suprafața utilizată corespunde cerințelor regulamentare privind spațiile ce revin unui student în sălile de curs, în sălile de seminar și în laboratoare/ateliere. Dotarea spațiilor educaționale și de cercetare asigură integral realizarea obiectivelor programelor de studii. De remarcat ar fi faptul că în unele instituții de învățământ (USM, ULIM, USCahul, USPEE) există spații specializate (ex.: sala de simulare a proceselor de judecată, laborator criminalistic, clinica juridică). Conform planurilor anuale operaționale ale instituțiilor sunt efectuate reparații curente ale spațiilor de studii și de cercetare. Toate instituțiile dispun de avizul de prevenire și stingere a incendiilor la desfășurarea unor genuri de activitate pentru clădirile în care se desfășoară procesul educațional/de cercetare, dar și de autorizația sanitară de funcționare.
- Alocarea mijloacelor financiare pentru procesul educațional și cercetare la programele de studii evaluate este realizată în conformitate cu cadrul normativ în vigoare. Instituțiile de învățământ superior activează în condiții de autonomie financiară, dispun de buget anual de venituri și cheltuieli, aprobat de Senat. La aprobarea și alocarea resurselor financiare se ține seama de situații neprevăzute, la un nivel care asigură că orice variație între resursa financiară planificată și cea reală nu va compromite standardele academice și interesele studenților.
- Principalele surse de finanțare ale instituțiilor publice de învățământ superior sunt alocațiile bugetare și veniturile proprii obținute din prestare de servicii, taxele de studii, iar în cazul instituțiilor private veniturile proprii care includ taxele de studii, taxele pentru arenda spațiilor, împrumuturi de la fondator și din surse externe (granturi, donații) etc. Urmare a interviurilor realizate s-a constatat că o parte a mijloacelor este alocată pentru a asigura procesul de studii și a întreține patrimoniul, a asigura mobilitatea academică a studenților, a dota biblioteca cu manuale și ediții periodice, etc. Mijloacele financiare destinate procesului didactic și de cercetare sunt suficiente pentru realizarea programului de studii superioare.
- Procedurile de alocare a burselor și a altor forme de sprijin material respectă cadrul normativ în vigoare. Spre ex.: studenții de la USM beneficiază de diverse înlesniri sociale, inclusiv: scutirea de plata taxei de studii, conform HG nr. 125/2001, scutirea de plata taxei de studii pentru copiii angajaților USM, scutirea de plata taxei de studii pentru studenții sportivi de performanță, scutirea de taxa pentru abonamente în transportul urban, scutiri la procurarea foilor de odihnă scutiri pentru abonamente la Complexul Sportiv USM. Se acordă și alte înlesniri (de ex.: studenților din familiile vulnerabile li se permite achitarea eşalonată a taxei de studii pe parcursul anului universitar). La USM este instituit Consiliul pentru Probleme Studențești, care are drept scop identificarea și soluționarea problemelor ce țin de activitatea studențească. La ULIM politica privind taxele de studii și scutirile/gratuitățile sunt discutate și aprobate la începutul fiecărui an academic la Consiliul de Administrare, după care sunt aprobate de Senat. Cei mai merituoși studenți pot beneficia de burse de excelență, precum „Bursa Andrei Galben”, anual fiind acordate până la 25 de burse. Rata de scutiri de taxa de studii acordată la cererea studenților constituie de la 30% la 52% din numărul total de studenți de la toate ciclurile de studii. Scutirile se realizează în funcție de reușita academică sau situația de vulnerabilitate economică a studentului, în proporții totale sau parțiale, conform solicitărilor beneficiarilor. Se realizează scutiri și în cadrul admiterii, operându-se cu aceleași criterii – reușita în cadrul studiilor liceale sau situația economică defavorabilă, alte condiții sociale dificile cu care se confruntă competitorul. La USComrat, studenții beneficiază de burse conform prevederilor și

cerințelor naționale/instituționale. Dintre studenții finanțați de stat, 70% primesc burse. Cu ocazia Zilei Internaționale a Tineretului, pe baza rezultatelor conferințelor științifice ale studenților, rectorul premiază studenții care s-au evidențiat prin activitățile lor academice și sociale. În plus, studenții orfani sunt transferați la întreținere de către stat pe durata studiilor. Scutirea de taxa de școlarizare este acceptată de Senatul universității și aprobată prin ordin al rectorului. Studenții cu dezabilități sau care provin din familii vulnerabile beneficiază de cel puțin un ajutor financiar pe an. USComrat acordă „Bursa Bașcanului UTA Găgăuzia”. La USCahul reprezentanții echipei manageriale au menționat că anual se acordă 5 locuri bugetare la programul vizat/În conformitate cu prevederile HG nr. 1009/2006 și Regulamentul privind modul și condițiile de acordare a burselor, în cadrul USCahul se acordă studenților următoarele categorii de burse: burse de merit, burse de studii, burse sociale, bursa Senatului USCahul.

➤ Taxele de studii se stabilesc anual separat pentru fiecare specialitate și formă de studii în funcție de cheltuielile medii suportate pentru pregătirea unui specialist, luând în considerare cererea și oferta serviciilor educaționale în țară. Acestea sunt aprobate de Senatul instituțiilor și Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională (CDSI). Taxele de studii diferă de la o instituție de învățământ la alta (Tabelele 10 și 11).

Tabelul 10. Taxa de studii la programul de studii superioare de licență 0421. Drept, formele de învățământ cu frecvență/frecvență redusă perioada 2018-2023, per instituții

Instituția de învățământ	Taxa de studii (lei), pe ani de studii				
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
ASEM	8600/4900	8600/4900	8600/4900	8600/4900	9950/8500
UTM	8000/4800	8000/6400	8000/6400	9500/7600	11000/8800
USCahul	8500/4800	8500/4800	8500/4800	8500/4800	10000/8000
UCCM	8400/5400	8400/5400	8400/5400	8400/5400	9800/7400
USComrat	8550	8550	8550	8550	8550
USPEE	10000/5000	10000/5000	10000/5000	10000/5000	12000/7000
USARB	9000/5400	9000/5400	9000/5400	9000/6000	10000/7000
ULIM	9000/5000	9000/5000	9000/5000	10000/6000	10000/6000
USEM	8500/4500	8500/4500	8500/4500	8500/4500	8500/5000
USM	10000	10500	10500	10500	12000

Tabelul 11. Taxa de studii la programele de studii superioare de master, perioada 2018-2023, per instituții

Instituția de învățământ	Programul de studii	Taxa de studii (lei), pe ani de studii				
		2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
UTM	Drept imobiliar și cadastral	10000	10000	10000	11000	13000
USCahul	Științe penale	7500	7500	7500	7500	9000
UCCM	Drept financiar-fiscal, control și audit	-	9200	9200	9500	11000
US Comrat	Drept civil	9100	9100	9100	9100	9100
	Drept penal	9100	9100	9100	9100	9100
USPEE	Drept penal	9,500	9,500	9,500	9,500	10.000
	Drept public	9,500	9,500	9,500	9,500	10.000
	Dreptul în afaceri	9,500	9,500	9,500	9,500	10.000
USARB	Relații de muncă și managementul resurselor umane 90/120 ECTS	7200	7200	7200	7800	8800
	Științe penale, criminologie și criminalistică 90/120 ECTS	9000	9000	9000	9600	10600
ULIM	Științe penale	8800	8800	8800	8800	8800
	Instituții de drept privat	8800	8800	8800	8800	8800
	Instituții de drept administrativ și constituțional	8800	8800	8800	8800	8800
	Drept internațional și instituțional	8800	8800	8800	8800	8800
USEM	Drept constituțional și administrativ 90/120 credite ECTS	8000	8000	8000	8000	9000
	Drept economic 90/120 credite ECTS	8000	8000	8000	8000	9000
	Drept internațional 90/120 credite ECTS	8000	8000	8000	8000	9000

	Drept penal 90/120 credite ECTS	8000	8000	8000	8000	9000
USM	Drept civil	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Drept internațional	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Drept penal	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Drept public și guvernare electronică	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Drept fiscal și vamal	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Dreptul relațiilor de munca și comerciale în afaceri	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Drepturile omului	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Proceduri judiciare civile	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000
	Proces penal și criminalistică	11 000	11 500	11 500	11 500	13 000

➤ Instituțiile dispun de biblioteci dotate corespunzător, dezvoltate/completate periodic, care oferă acces studenților și personalului academic. În timpul vizitei la instituții s-a menționat că la solicitarea facultăților fondul bibliotecilor se completează anual cu resurse bibliografice sub formă de manuale și monografii, note de curs, abonamente/acces la baze de date internaționale, publicații periodice, curricula, articole din reviste științifice, teze de masterat și doctorat destinate procesului educațional.

➤ În procesul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master, comisiile de evaluare externă au constatat că disciplinele din planurile de învățământ sunt asigurate cu suport curricular, care este revizuit periodic. Cadrele didactice intervievate au confirmat faptul că în perioada de referință au publicat lucrări metodicodidactice, conform planurilor editoriale, iar echipa managerială a instituției de învățământ superior asigură multiplicarea cursurilor și a altor lucrări necesare procesului de învățământ într-un număr corespunzător de exemplare. Suportul curricular la programul de studii este favorabil formării de competențe profesionale specifice specialității și competențe lingvistice.

➤ Instituțiile asigură facilități de cazare corespunzătoare normelor în vigoare pentru studenții solicitanți de la programele de studii evaluate.

Comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **puncte tari**:

- dotarea variată a sălilor de curs/seminar, dar și a laboratorului de criminalistică, sălii de procese simulate permit integrarea și implicarea activă a studenților în procesul de instruire, sporind dezvoltarea multilaterală a beneficiarilor direcți (USM, UCCM, USPEE, ULIM, ASEM);
- existența unor săli de curs care poartă numele țărilor partenere: Aula Suedia, Aula România (ULIM);
- existența centrelor de informare UE și ONU (ULIM);

- funcționarea în cadrul universității a tipografiei care oferă servicii editorial-poligrafice studenților și cadrelor didactice (USM, UCCM);
- digitalizarea resurselor fizice ale bibliotecii (ULIM);
- prezența și funcționalitatea rețelei Wi-Fi gratuit în cămin (UCCM);
- baze de date multiple puse la dispoziția studenților pentru procesul educațional și de cercetare (ASEM);
- existența Catalogului partajat al bibliotecilor universitare din R.Moldova prin serviciul LibUnivCatalog (USARB);
- existența și funcționalitatea în cadrul universității a diverselor centre educaționale (ex.: Centrul Cultural German, Centrul Cultural American, Centrul de Resurse Didactice Pentru Educație Interculturală, Centrul C Tika (Moldova, Turcia, Azerbaidjan), Centrul de Formare Continuă (Programul Erasmus +), Centrul de Informare a României, Centrul Chinez și Centrul de Kinetoterapie etc.);
- existența Laboratorului de Clinică judiciară (USPEE);
- universitatea dispune de încălzire centralizată autonomă multifuncțională (USPEE);
- activitatea clinicilor juridice are un rol important în procesul educațional.

Pentru standardul respectiv comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **recomandări**:

- amplasarea în interiorul instituției a rampelor pentru a asigura accesul persoanelor cu deficiențe locomotorii (UCCM);
- aplicarea scutirilor și oferirea burselor de merit anual (UCCM);
- actualizarea/ suplimentarea suportului curricular pentru formabilii/studenții care realizează parcursul de formare profesională în limba rusă (ULIM);
- dotarea continuă a spațiilor educaționale și de cercetare cu echipament și materiale adecvate programului de studiu (USCahul);
- asigurarea programului de studii superioare de licență cu suport curricular adecvat perfectat în toate limbile de instruire (engleza, franceza, rusa) (USM);
- dotarea tuturor sălilor cu proiector video (ASEM);
- crearea unui mecanism ce permite vizualizarea separat a investițiilor în procesul educațional și de cercetare la Departamentul Drept (ASEM);
- înființarea unui laborator de clinică judiciară (USComrat);
- actualizarea Regulamentului de organizare și funcționare a bibliotecii (USEM);
- reînnoirea contractului de asigurare cu cămin a studenților cu specificarea numărului locurilor de cazare ce pot fi oferite, condițiilor de cazare și de plată, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare (USEM);
- implementarea Regulamentului de normare a muncii cu raportarea anuală organelor manageriale instituționale (USPEE);
- coordonarea Strategiei de dezvoltare a resurselor de către CDSI și prezentarea acesteia Senatului instituției pentru aprobare;

- publicarea pe pagina web a instituției a hotărârii Senatului cu privire la confirmarea listei membrilor CDSI (în componența de 9 membrii, prevăzută de cadrul normativ) și asigurarea în permanență a actualizării datelor de pe site;
- evidența continuă a resurselor financiare oferite pentru educație și cercetare pentru program, sau cel puțin pentru facultate (UTM).

La standardul respectiv au fost formulate următoarele **arii de îmbunătățire obligatorii**:

- ocuparea postului de decan, șef catedră prin concurs (UCCM, USCahul, UScomrat);
- elaborarea suportului curricular, corespunzător calificărilor personalului didactic, pentru disciplinele cu predare în limba rusă, în vederea separării formațiilor de studii, sau transferul studenților începând cu noul an universitar în grupele cu predare în limba română (ASEM);
- dotarea sălilor de lectură cu calculatoare conectate la internet pentru a asigura accesul studenților la baze de date relevante programului (UTM);
- finalizarea reparațiilor spațiilor de cazare până la începerea anului universitar, astfel încât studenții să beneficieze de condiții adecvate de cazare.

Standardul de acreditare 7. Managementul informației

Instituțiile se asigură că sunt colectate, analizate și utilizate informații relevante pentru gestionarea eficientă a programelor lor și a altor activități.

În procesul de evaluare externă s-a stabilit că instituțiile de învățământ superior evaluate colectează informații cu referire la programele de studii din oferta educațională de la beneficiarii programelor de studii atât pe suport de hârtie, cât și în format electronic. Datele despre contingent, parcursul academic al studenților de la programele de studii se colectează și se procesează de către diverse subdiviziuni ale instituțiilor, în special Secția Studii, facultate și departament/secție. De menționat că instituțiile de învățământ superior evaluate duc evidența traseelor profesionale ale studenților și absolvenților.

Urmare a evaluării externe a programelor de studii superioare de licență și master, comisiile de evaluare externă au menționat ca **punct tare**:

- varietatea metodelor de securizare a informației, ponderea și calitatea procedurilor de securizare care sporesc încrederea beneficiarilor și asigură transparența și obiectivitatea Sistemului Informațional de Management al instituției (USARB).

Totodată, au fost formulate următoarele **recomandări și arii de îmbunătățire obligatorii**:

- definitivarea tehnică a bazei de date despre studenți, angajați și angajarea în câmpul muncii a absolvenților (UCCM, USEM);
- crearea unui sistem digital unic de gestiune a datelor cu privire la contingentul și parcursul academic al studenților (admitere, date personale, date academice, date financiare, orar), precum și a unei baze de date electronice cu privire la traseul didactico-științific și de formare a angajaților universității (USEM);
- etapizarea și definitivarea procesului de elaborare a bazelor de date și completarea sistematică a acestora cu informații relevante (USCahul);
- actualizarea continuă a bazelor de date cu informații relevante (UTM);

- actualizarea actelor normative interne: *Politica Instituțională a USM privind accesul deschis la informație (aprobată la ședința Senatului USM, Proces verbal nr. 3 din 01.12.2015); Politică de securitate privind protecția datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale gestionate de USM (aprobată la Ședința Senatului, Proces verbal din 28.04.2015).*

Standardul de acreditare 8. Informații de interes public

Instituțiile publică informații despre activitatea lor incluzând detalii clare, precise, obiective, actualizate și ușor accesibile, despre programele lor.

Instituțiile publică informații despre activitatea proprie, incluzând detalii clare, precise, obiective, actualizate și ușor accesibile despre programele prestate. Paginile web ale instituțiilor de învățământ superior evaluate prezintă platforme de comunicare, acumulare și gestionare a informațiilor de interes public referitoare la activitatea instituției, programele de studii, etc.

Urmare a evaluării externe a programelor de studii superioare de licență, comisiile de evaluare externă au identificat următorul **punct tare**:

- aplicația Student permite fiecărui student să-și vizualizeze individual informația referitoare la datele personale și parcursul academic. În baza datelor referitoare la situația academică, studenții pot să-și verifice statutul pentru ocuparea locurilor cu finanțare bugetară (USARB).

Comisiile de evaluare externă au formulat următoarele **recomandări**:

- actualizarea continuă a paginii web a instituției cu informații relevante pentru beneficiari privind activitatea instituției în general (ex. componenta/ activitatea CDSI) și a programelor de studii în particular (ULIM, USPEE, USComrat);
- revizuirea și actualizarea Regulamentului de organizare și administrare a site-ului instituției (USEM);
- actualizarea avizierelor informaționale universitare/ ale facultății cu referire la program (ex.: actualizarea denumirii programelor/ facultății etc.) (USPEE);
- utilizarea corectă în toate documentele instituției, inclusiv pentru denumirea unor link-uri de pe site-ul aferent programului de studii a sintagmei "calendar universitar" în loc de "calendar academic" (USPEE).

Standardul de acreditare 9. Monitorizare continuă și evaluare periodică a programelor

Instituțiile monitorizează și evaluează periodic programele pe care le oferă, pentru a se asigura că acestea își ating obiectivele și răspund nevoilor studenților și ale societății. Aceste evaluări conduc la îmbunătățirea continuă a programelor. Orice măsură planificată sau implementată ca rezultat al evaluării este comunicată tuturor celor interesați.

În procesul de evaluare externă în vederea acreditării programelor de studii superioare de licență și master, comisiile de evaluare externă au examinat dacă instituțiile evaluate monitorizează și evaluează periodic programele pe care le oferă, pentru a se asigura că acestea își ating obiectivele și răspund nevoilor studenților și ale solicitărilor venite din câmpul

muncii, conduc la îmbunătățirea continuă a programelor și măsurile planificate sunt comunicate tuturor celor interesați. Drept urmare, s-au formulat următoarele constatări:

- Instituțiile de învățământ dispun de mecanisme instituționale de monitorizare și evaluare periodică a programelor de studii. Mecanismul de monitorizare și revizuire aplicat în cadrul instituțiilor evaluate, este descris în regulamentele interne cu privire la managementul calității, manualul calității și procedura privind elaborarea, monitorizarea și revizuirea periodică a programelor de studii. Acestea reglementează modul de planificare și elaborare a programelor de studii, a planurilor de învățământ și a curricula unităților de curs/modulelor. Astfel, programele vizate în studiul de față, sunt monitorizate, evaluate periodic și revizuite în scopul asigurării corespunderii cu dinamica solicitărilor pieței muncii în vederea satisfacerii așteptărilor beneficiarilor programelor de studii.
- În vederea asigurării calității proceselor de predare-învățare-evaluare la nivel de instituție/facultate/ departament se realizează monitorizarea nivelului de pregătire a subdiviziunilor universitare pentru desfășurarea activităților didactice prin asistarea șefilor de departamente și a membrilor comisiilor de calitate din facultăți la planificarea și organizarea activităților didactice. În procesul de monitorizare a activităților didactice la programul de studii sunt implicate mai multe subdiviziuni instituționale, inclusiv Senatul, Consiliul de Administrație, Secția Studii, Secția managementul calității, Consiliul facultății și catedrele/ departamentele universitare. Activitățile privind monitorizarea proceselor de predare-învățare-evaluare sunt incluse, de regulă, în planurile de activitate ale facultăților și catedrelor/ departamentelor care coordonează programele respective.
- Fiecare semestru se încheie cu evaluarea rezultatelor procesului de predare-învățare, în baza căreia se elaborează rapoarte cu privire la activitatea didactică, acestea fiind discutate la ședințele catedrelor/ departamentelor vizate. În aceeași perioadă, are loc și evaluarea cursurilor prin aplicarea diverselor metode, inclusiv prin autoevaluare, evaluarea de către studenți/ colegi/ șef de catedră. La finalizarea unității de curs, prin aplicarea de chestionare, studenții evaluează activitatea cadrului didactic. Rezultatele chestionărilor sunt analizate, generalizate și discutate în vederea formulării soluțiilor pentru probleme identificate.
- Procesul de elaborare a tezelor de licență și master și calitatea acestora sunt verificate, periodic, de către conducător și finalizează cu susținerea acestora în fața comisiei de licență/master. Conform unui orar stabilit, are loc susținerea prealabilă a tezelor. În vederea combaterii plagiatului, studenții completează o declarație privind asumarea răspunderii, iar pentru prevenirea fraudelor la evaluările finale sunt implementate proceduri și sisteme anti-plagiat, precum și alte proceduri de verificare a calității tezelor de licență.
- Chestionarele sunt realizate, de regulă, online, rezultatele acestora fiind analizate în cadrul instituțiilor la diferit nivel, după care se elaborează planuri de măsuri privind îmbunătățirea calității studiilor și se identifică modalități de implementare a acestora. Din interviurile realizate cu studenții, absolvenții angajați în câmpul muncii și angajatorii s-a constatat că instituțiile întreprind măsuri pentru colectarea periodică a feedback-ului cu privire la impactul programelor de studii.
- Participarea angajatorilor la evaluarea programelor de studii este asigurată atât prin chestionări periodice, cât și prin comunicarea directă dintre cadrele didactice și angajatori. Deși instituțiile efectuează periodic chestionarea beneficiarilor (studenți, personal angajat, absolvenți, angajatori) cu privire la calitatea programelor de studii, experții evaluatori au recomandat instituțiilor să facă publice nu doar rezultatele chestionarelor (constatările și propunerile

formulate), dar, mai ales, acțiunile, măsurile de schimbare întreprinse și realizate în baza acestor chestionare.

➤ Evidența angajării și evoluției profesionale a absolvenților programelor de studii în câmpul muncii presupune un set de acțiuni, inclusiv, constituirea bazei de date despre absolvenți. Bazele de date respective conțin informații cu privire la anul absolvirii, anul angajării, domeniul angajării, datele de contact ale absolvenților. Bazele de date sunt gestionate și revizuite doar de persoanele responsabile delegate. Departamentul/catedra dispune de informații cu privire la profilul absolvenților programului de studii de licență rezultat din analiza angajării acestora pe piața muncii sau continuării studiilor la ciclul II – studii superioare de master și la ciclul III – studii superioare de doctorat etc. Datele disponibile denotă că în mare parte absolvenții programelor de studii superioare de licență și master sunt angajați în câmpul muncii conform calificării obținute, numărul celor care s-au regăsit în alte domenii sau sunt plecați peste hotare fiind mic.

Comisiile de evaluare externă au identificat un șir de **puncte tari**, cum ar fi:

- elaborarea sistematică a rapoartelor de autoevaluare unde sunt subliniate inclusiv și ariile care necesită a fi îmbunătățite (USM);
- procedurile de autoevaluare a programelor de studii se realizează și pe orizontală, prin monitorizarea reciprocă de către toți angajații departamentelor Facultății de Drept (USM);
- evaluarea programului este un proces continuu și se realizează de către studenți (prin chestionare), de către absolvenți (prin chestionare și organizarea de întruniri), cât și de către angajatori (prin chestionare și organizarea de întruniri) (USM);
- menținerea legăturilor profesionale cu absolvenții programelor de studii;
- menținerea dialogului constant cu angajatorii;
- un număr mare dintre cadrele didactice sunt și angajați ai sistemului de drept.

Totodată, comisiile de evaluare externă au formulat **recomandări**, precum:

- actualizarea procedurii de autoevaluare a programelor de studii, în acord cu rezultatele evaluărilor menționate în standard (UTM);
- eficientizarea sistemului informațional instituțional de evidență a angajării absolvenților programelor de studii conform calificării obținute și a evoluției profesionale a acestora;
- implicarea reală a studenților în activitățile de actualizare/perfecționare a planurilor de învățământ și a curricula pe discipline/module la programele de studii;
- monitorizarea mai riguroasă a procesului de elaborare și aprobare a rapoartelor de autoevaluare a programelor de studii sub aspectul respectării cerințelor stabilite în *Ghidul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență (ciclul I)*, aprobat de CC al ANACEC (USEM);
- întreprinderea măsurilor pentru majorarea ratei angajării absolvenților în câmpul muncii, conform domeniului de formare profesională, în primul an după absolvire (USEM, USCahul);
- menținerea exigențelor în vederea monitorizării și revizuirii ofertei educaționale și a programului de studii superioare de master Drept civil (USM);
- menținerea dialogului între studenții, absolvenții și cadrele didactice de la catedră în vederea îmbunătățirii procesului didactic și orientării practice a acestuia, pentru ca absolvenții să se integreze cât mai ușor în câmpul muncii;

- crearea unei platforme online unde absolvenții programului ar putea să se înregistreze, să comunice cu facultatea și cu colegii (USM);
- aplicarea riguroasă în continuare a procedurilor de autoevaluare.

Standardul de acreditare 10. Asigurarea externă a calității

Instituțiile se supun ciclic proceselor de asigurare externă a calității.

În procesul de evaluare externă, cele 5 comisii de experți au constatat că instituțiile de învățământ superior dispun de proceduri de comunicare, executare și monitorizare a dispozițiilor și recomandărilor MEC, ANACEC și a altor agenții de asigurare a calității (ARACIS și EKKA), la nivel instituțional existând documente care demonstrează existența unui circuit monitorizat al acestor recomandări și gradul de implementare. În timpul vizitei la instituții, comisiile de evaluare externă au solicitat acces la Rapoartele de evaluare externă anterioare, precum și o informare privind gradul de implementare a recomandărilor formulate de ARACIS/EKKA. În acest sens, instituțiile de învățământ superior au prezentat planuri de măsuri corective și rapoarte privind implementarea acestora. Din analiza documentelor menționate rezultă faptul că, în linii mari, instituțiile de învățământ superior au întreprins măsuri consecvente pentru dezvoltarea programelor de studii după evaluarea externă a acestora. Totodată, comisiile de evaluare externă menționează că parte din constatările comisiilor de evaluare anterioare (ARACIS) se mențin (de ex.: privind implicarea slabă a reprezentanților mediului privat în dezvoltarea programului de studii, nivelul de dotare a bibliotecii, lipsa omogenității sarcinii didactice prevăzute pentru parte din posturile didactice).

Ca rezultat, comisiile de evaluare externă au formulat **recomandări** precum:

- dezvoltarea, aprobarea unor proceduri instituționale de comunicare, executare și monitorizare a dispozițiilor și recomandărilor MEC și a altor instituții (de ex.: metodologie, proces operațional, regulament etc.) (USPEE);
- examinarea mai riguroasă a observațiilor, recomandărilor și deciziilor ANACEC/ altor agenții de asigurare a calității și întreprinderea de măsuri consecvente pentru punerea lor în aplicare, după evaluarea externă (USCahul, UTM).

În concluzie, drept urmare a analizei conținutului rapoartelor de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master în domeniul Drept, elaborate de către comisiile de evaluare externă constituite în acest sens, inclusiv cu implicarea experților ARACIS, putem identifica o serie de recomandări pentru actorii principali: ministerul de resort și instituțiile prestatoare de programe de studii.

Propuneri pentru Ministerul Educației și Cercetării

- 1) Elaborarea, la nivel național, a unor reglementări-cadru cu privire la structurile de asigurare a calității, spectrul activităților acestor subdiviziuni, modalitatea de angajare și remunerare a personalului implicat;
- 2) Dezvoltarea și particularizarea cadrului normativ privind masterul științific și profesional;
- 3) Fortificarea/ completarea cadrului normativ național cu prevederi care ar reglementa mai clar procesul de transfer/ restabilire la studii a studenților.

Propuneri pentru instituțiile de învățământ superior

- 1) Conlucrarea mai eficientă a structurilor de asigurare a calității cu subdiviziunile universitare;
- 2) Implicarea mai activă a angajatorilor în asigurarea calității programelor de studii evaluate;
- 3) Întreprinderea unor acțiuni mai ample de promovare/conștientizare a proceselor de asigurare a calității în rândul studenților și asigurarea unei participări mai extinse a acestora la toate procesele existente;
- 4) Implicarea reală a studenților/absolvenților în activitățile de actualizare/perfecționare a planurilor de învățământ și a curricula pe discipline/module la programele de studii;
- 5) Crearea oportunităților de formare continuă a cadrelor didactice prin intermediul stagiilor de cercetare și de creație în instituții de profil din țară și din străinătate;
- 6) Participarea studenților și cadrelor didactice la concursuri de proiecte în vederea realizării cercetărilor științifice, motivării și creșterii profesionale;
- 7) Plasarea cursurilor universitare pe platforme electronice de învățare (e-learning);
- 8) Aplicarea sistemului anti plagiat la evaluarea tezelor de licență/master;
- 9) Finanțarea deplasărilor pentru cadrele didactice și studenți în vederea participării acestora la conferințe naționale/internaționale, în mobilități academice, stagii de formare etc;
- 10) Susținerea financiară a editării monografiilor și a altor rezultate științifice obținute în urma cercetărilor efectuate de către personalul didactic;
- 11) Instalarea rampelor de acces la intrarea în cămine și dotarea acestora cu utilitățile corespunzătoare;
- 12) Eficientizarea sistemului informațional instituțional de evidență a angajării absolvenților programelor de studii conform calificării obținute și a evoluției profesionale a acestora;
- 13) Includerea în documentele de politici strategice universitare a obiectivelor care ar viza grupurile vulnerabile/dezavantajate;
- 14) Asigurarea accesului la informația privind procesele de calitate care se derulează la nivelul programelor de studii, precum și organizarea de evenimente de promovare/dezvoltare a culturii calității în rândurile studenților/angajaților per ansamblu;
- 15) Identificarea/înlăturarea neconformităților și implementarea recomandărilor privind respectarea normelor de siguranță anti incendiară;
- 16) Intensificarea procesului de internaționalizare la programele de studii, inclusiv prin reînnoirea acordurilor de colaborare cu entitățile interesate; stimularea cadrelor didactice să studieze limbi de circulație internațională; asigurarea programului de studii, în cazul organizării acestuia în limbă străină, cu personal calificat care deține competențe profesionale și lingvistice adecvate, suportul curricular și curricula, etc.; asigurarea cadrului instituțional de impulsione a mobilității academice atât a cadrelor didactice, cât și a studenților; implementarea acțiunilor pentru sporirea mobilității incoming și outgoing pentru studenți și cadrele științifico-didactice; susținerea financiară a mobilităților academice ale cadrelor didactice din bugetul instituției; recrutarea studenților străini la programele de studii superioare oferite; preluarea/implementarea exemplelor de bune practici internaționale în vederea implicării motivate în proiecte și alte activități internaționale cu impact asupra dezvoltării personalului academic;

- 17) Ajustarea programelor de studii superioare de licență și master în acord cu modificările Cadruului Național al Calificărilor, tendințele actuale din domeniul Drept, ca urmare a obținerii statutului de țară candidată la UE;
- 18) Actualizarea bibliografiei în curricula la disciplinele de specialitate și delimitarea surselor legislative de cele doctrinare;
- 19) Reflectarea mai accentuată în conținutul programelor de studii a tipului de master științific;
- 20) Depășirea abordării de tip general în stabilirea misiunii și obiectivelor programelor de master;
- 21) Reconceptualizarea/consolidarea planurilor de învățământ cu pre-condiții specifice domeniului de master;
- 22) Diversificarea metodelor de predare-învățare în vederea centrării pe student a procesului de studii și de cercetare;
- 23) Diversificarea instrumentelor TIC, a platformelor educaționale utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare;
- 24) Încurajarea asistărilor la ore în vederea preluării de bune practici/ experiențe de la cadre didactice - practicieni în domeniu;
- 25) Implicarea periodică a angajatorilor în evaluarea stagiilor de practică;
- 26) Particularizarea conținutului stagiilor de practică în corespundere cu specificul programelor de studii superioare de master;
- 27) Extinderea și continuarea valorificării convențiilor de parteneriat cu instituții-baze de practică din țară și de peste hotare în vederea menținerii și sporirii calității programului de studii;
- 28) Monitorizarea mai atenta din partea managementului universitar a completării documentelor interne cu privire la conținuturile livrate studenților;
- 29) Eliminarea modului dual de desfășurare a cursurilor în limbile română și alte limbi de circulație internațională în vederea uniformizării modalității în care sunt livrate finalitățile programului de studii, fie prin separarea formațiunilor de studii cu toată partea administrativă în două serii de predare aferente celor 2 limbi de predare, fie prin livrarea programului de studii doar în limba oficială a statului;
- 30) Obligatoritatea deținerii certificatelor de cunoaștere a limbilor străine de către cadrele didactice care asigură programele de studii în limbi străine;
- 31) Stimularea implicării cadrelor didactice în discuții în cadrul Senatului universitar, pentru diversificarea abordărilor/ opțiunilor;
- 32) Planificarea sarcinii didactice anuale pentru cadrele didactice antrenate în program, astfel încât, un cadru didactic să fie titular la cel mult 3 unități de curs/discipline incluse în Planul de învățământ.
- 33) Stimularea cadrelor didactice pentru a elabora și publica materiale științifice (articole, comunicări, studii, etc. și în surse externe (materiale ale conferințelor științifice organizate peste hotare, reviste științifice acreditate peste hotare);
- 34) Monitorizarea mai atentă a evaluărilor pentru fiecare cadru didactic și luarea unor măsuri de îmbunătățire continuă a performanțelor acestuia;
- 35) Ocuparea posturilor didactice și de conducere prin concurs public;

- 36) Majorarea surselor financiare alocate pentru realizarea activității de cercetare științifică ale personalului academic;
- 37) Monitorizarea procesului de angajare prin prisma cadrului normativ național (Codului Muncii, a Regulamentului de ocupare a posturilor didactice și științifico-didactice și asigurarea evidenței corecte a cumularzilor externi;
- 38) Sporirea numărului cadrelor didactice cu titlu științifico-didactic la disciplinele de specialitate;
- 39) Dotarea continuă a spațiilor educaționale și de cercetare cu echipament și materiale adecvate programului de studii;
- 40) Actualizarea continuă a bazelor de date cu informații relevante;
- 41) Actualizarea continuă a paginii web a instituției cu informații relevante pentru beneficiari privind activitatea instituției în general (ex. componenta/activitatea CDSI) și a programelor de studii în particular;
- 42) Eficientizarea sistemului informațional instituțional de evidență a angajării absolvenților programelor de studii conform calificării obținute și a evoluției profesionale a acestora;
- 43) Implicarea reală a studenților în activitățile de actualizare/perfecționare a planurilor de învățământ și a curricula pe discipline/module la programele de studii;
- 44) Monitorizarea mai riguroasă a procesului de elaborare și aprobare a rapoartelor de autoevaluare a programelor de studii sub aspectul respectării cerințelor stabilite în Ghidurile de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență și master;
- 45) Examinarea mai riguroasă a observațiilor, recomandărilor și deciziilor ANACEC/ altor agenții de asigurare a calității și întreprinderea de măsuri consecvente pentru punerea lor în aplicare, după evaluarea externă.